

VIURE EN VALENCIÀ

**40 ANYS DE
LUEV. UN CANVI
NECESSARI**

Alfons Esteve, tècnic lingüístic

>pàg. 4

**UNA ALTRA
POLÍTICA
LINGÜÍSTICA**

Avel·lí Flors-Mas, professor UAB

>pàg. 5

**"CAL QUE ELS
GOVERNANTS
S'IMPLIQUEN"**

Entrevista. Gemma Pasqual,
escriptora

>pàg. 9

**FER TEATRE
I VIURE EL
PERSONATGE**

Rosanna Espinós, actriu

>pàg. 11

**CANTAR EN
LA NOSTRA
LLENGUA**

Pau Alabajos, cantautor

>pàg. 14

CONSELL ASSESSOR: Marc Candela, Beatriu Cardona, Mar Estrela, M. Ángeles Llorente, Jaume M. Bonafé, Batiste Malonda, Vicent Maurí, Antonio Nyacle, Emma Rodríguez-Castelló, Patri Teruel, Ramon Torres.

REDACCIÓ
DIRECTOR: Manel Àlamo • **CAP DE REDACCIÓ:** Rafael Miralles • **CONSELL DE REDACCIÓ:** Joan Blanco, Marc Candela, Pep Coll, Clara Esteve, Ma Carmen Gil, Alejandro López, Germán Nando, Juanra Ortíz, Amadeu Sanz • **REVISIÓ LINGÜÍSTICA:** Toni Soriano, Aina Torres • **DISSENY I MAQUETACIÓ:** JuanRa Ortíz • **IL·LUSTRACIONS:** Antoni Miró • **FOTOGRAFIA I AUDIOVISUALS:** Manel Àlamo, Clara Esteve • **WEB:** Carlos Furones • **COL·LABORACIONS:** Pau Alabajos, Natxo Badenes, Vicent X. Contrí, Josep Escribano, Rosanna Espinós, Alfons Esteve, Avel·lí Flors-Mas, Caritat Gómez, Pilar Gregori, Imma López, Marta Meneu-Borja, Mari Sol Muñoz, Maria Nebot, Pepa Ocheda, Anna Oliver, Dolores Pedrós, Rosa Roig, Antoni Rubio, Violeta Tena

ADMINISTRACIÓ, REDACCIÓ I PUBLICITAT:
Juan de Mena, 18, baixos. 46008 València. Telèfon 963 919 147 · Fax 963 924 334 · alliolli.stepv@intersindical.org · www.intersindical.org/stepv • **TIRATGE:** 21.000 exemplars · **ISSN:** 1576-0197 • **DEPÓSIT LEGAL:** V-1.454-1981 • **FRANQUEIG CONCERTAT:** 46/075

INTERINDICAL VALENCIANA
ALACANT: Glorieta P. Vicente Mogica, 5-12. 03005. Tel. 965985165 • **ALCOI:** Oliver, 1-5a. 03802. Tel. 966 54 06 02 • **ALZIRA:** Av. Luis Suñer, 28, 16. 46600. Tel. 96 240 02 21 • **ELX:** Maximilià Thous, 121, bxs. 03201 Elx. Tel. 966 22 56 16 • **CASTELLÓ:** Marqués de Valverde, 8. 12003. Tel. 964 26 90 94 • **GANDIA:** Av. d'Alacant, 18, 1r. C.P. 46701 Telèfon - Fax: 96 295 07 54 · Tel. i Fax: 96 295 07 54 • **VALENCIA:** Juan de Mena, 18, bxs. 46008 València. Tel 963919147 • **XÀTIVA:** Portal del Lleó, 8, 2a. 46800. Tel. 96 228 30 67

Amb la col·laboració de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport:

SEMPRE TEUA

La teua llengua

Amb la col·laboració de:



Artista convidat:

Antoni Miró



Autodefinit com a «treballador de l'art», a Antoni Miró (Alcoi, 1944) cal situar-lo dins del realisme social i els corrents internacionals de l'art pop. Les seues creacions s'enquadren en distintes èpoques o sèries –La fam, Vietnam, Amèrica negra, El dòlar, Pinteu pintura, entre altres– i s'inspiren sovint en imatges de la societat industrial i els codis dels mass media. Autor d'una vasta obra en què denuncia tot tipus d'opressions, «mai no fa concessions i és extremadament crític», segons va dir la seua amiga, l'escriptora Isabel-Clara Simó. Hi ha treballs seus en col·leccions i museus d'art contemporani d'arreu del món.

www.antonimiro.com

EDITORIAL

Viure en valencià? Sí, clar que sí

L'obstinació del Partit Popular des de la seua arribada a la Generalitat va ser entrebancar la llengua, posar-li obstacles, atacar-la per totes les vies possibles. Els seus governs van executar durant dos dècades una autèntica involució lingüística.

Amb el nou Consell eixit de les urnes el 2015 es tancava un període negre per al valencià, un canvi que –era el que esperàvem– havia de cagar les polítiques lingüístiques de la dreta.

En el temps transcorregut des d'aquella lluminosa primavera ningú no pot negar que hi ha hagut canvis en matèria de llengua impulsats des de les institucions. Però aquests progressos han estat ben minsos perquè des de determinades instàncies –una minoria social i política que només usa el valencià com a element de confrontació– s'ha treballat de valent per a entrebancar els tímids avanços en matèria lingüística, una ofensiva que ha aconseguit que els tribunals bloquegen els decrets de plurilingüisme i d'usos lingüístics.

La campanya «Viure en valencià» que ara enceta l'STEPV vol posar en valor l'ús de la

llengua a tots els nivells, sense descuidar-ne l'eix reivindicatiu: vol pressionar perquè totes les administracions escolten i atenguen les exigències d'igualtat lingüística.

El repertori de mesures urgents que reclamem és ambiciós: consideració del valencià com a llengua vehicular del sistema educatiu; eliminació de les exempcions per a

en la Llei de plurilingüisme; més places d'assessoria lingüística i d'inspecció educativa; negociació d'un pla de formació en matèria lingüística; competència lingüística per a accedir a la funció pública; Llei d'igualtat Lingüística de la Generalitat; Llei de Llengües de l'Estat espanyol; increment del pressupost per la promoció i ús del valencià; campanyes per a potenciar l'ús i l'ensenyament de la llengua pròpia; dinamització del Consell Social de les Llengües; augment del pressupost i la plantilla d'À Punt; reciprocitat dels mitjans de comunicació públics en la nostra llengua i creació d'un espai audiovisual compartit, i incorporació de la Generalitat a l'Institut Ramon Llull.

Enmig de la pandèmia i d'una preocupant situació sociolingüística –ho confirmen les dades que es presenten en pàgines interiors– des del Sindicat de l'Ensenyament reiterem el nostre compromís de contribuir a l'enfortiment del teixit civil i d'animar les valencianes i els valencians a participar en una campanya que ha de ser decisiva. Ens hi juguem el futur de la llengua.

La campanya «Viure en valencià» vol pressionar perquè totes les administracions escolten i atenguen les exigències d'igualtat lingüística

garantir els drets lingüístics de l'alumnat de totes les comarques; dotació dels recursos i el personal que el programa lingüístic preveia

EL PAÍS VALENCIÀ, ENCARA SENSE UN ECOSISTEMA COMUNICATIU PROPI

UNA NORMALITAT ANORMAL

Violeta Tena

Redactora de la revista *El Temps* i vicepresidenta de la Unió de Periodistes

L'any 1983 el govern de Joan Lerma va aprovar la Llei d'Ús i Ensenyament en Valencià. Han passat 38 anys des d'aleshores i el valencià continua sent anecdòtic als mitjans de comunicació i molt especialment a la premsa escrita i a la ràdio d'àmbit generalista. El País Valencià, al contrari que altres territoris amb llengua autòctona, com Euskadi o Catalunya, ha estat incapaç de bastir un ecosistema comunicatiu propi i això ha tingut conseqüències en la vitalitat de l'idioma que s'usa als mitjans. El fet que no existisca un periòdic d'abast autònom en valencià exemplifica la precarietat de l'idioma. L'existència d'À Punt –que ha fet una aposta molt més inequívoca que no el seu predecessor Canal 9 pel valencià– i d'una xarxa de mitjans d'abast local i comarcal en la nostra llengua –tot i que precaris– són dos símptomes positius que, tanmateix, no contraresten un diagnòstic descoratjador. "Si bé la democràcia i l'autonomia han propiciat el creixement moderat dels mitjans en valencià, els nivells d'oferta i consum disten molt del que podríem denominar un mercat en vies de normalització, tant pel que fa a les audiències com a la publicitat", exposa l'investigador de la Universitat de València Francesc Martínez Sanchis al llibre *La comunicació a la Comunitat Valenciana* (2010-2018): crisi i canvi.

Són diversos els factors que poden explicar aquest fenomen. Un de ben important és l'absència d'un ecosistema comunicatiu propi. Hi ha un predomini aclaparador d'empreses foranes propietàries dels

mitjans de referència, així com un panorama radiofònic que, amb l'excepció de les ràdios locals i comarcals, ha estat colonitzat per les grans cadenes d'àmbit estatal. No passem tampoc per alt que el Partit Popular va atorgar dos dels quatre canals de televisió autonòmics a dos cadenes, Televisió Popular del Mediterráneo i Las Provincias Televisión, que fan un ús residual de l'idioma propi.

DIGLÒSSIA EN ELS MITJANS

A tot això cal sumar, a més a més, una classe política que no ha situat la normalització de la llengua als mitjans

entre les seues prioritats. Són molts els anys d'inèrcia: primer amb un PSPV-PSOE excessivament tímid en aquesta matèria; després amb un PP que va apostar per la política de terra cremada, que va desballestar la Direcció General de Política Lingüística i, en el cas dels mitjans, va eliminar qualsevol subvenció a l'ús de l'idioma. I això, en un context de llengua minoritzada com el nostre, ha resultat devastador. Només els darrers anys el govern del Botànic ha tractat de revertir aquest menyspreu, amb una política de subvencions que, tanmateix, ha resultat menys efectiva que no s'esperava. De fet, aquesta ineficàcia (que explica en part la fallida de projectes com el digital La Veu) ha dut la Direcció General de Política Lingüística a reformular els criteris per a l'atorgament de les dites subvencions, de forma que els mitjans exclusivament en valencià gaudisquen d'un tracte especial.

Fins ara, gràcies a aquestes subvencions, hem vist com alguns mitjans que abans feien tot el contingut en castellà, han passat a introduir la llengua pròpia en determinats espais. Amb tot, però, es prioritza l'ús de la llengua en seccions com ara cultura, educació o agricultura. I aquesta prioritització pot tenir un efecte pervers: afermar la diglòssia, és a dir, transmetre de forma inconscient la idea que la llengua només és apta per a parlar de temes que, teòricament, tenen menor rellevància informativa. En definitiva, resta molt, moltíssim, per assolir la plena normalització de la llengua en l'àmbit comunicatiu; per acabar amb l'actual anormal normalitat en què estem instal·lades.



SOMNI DE JUSTÍCIA 2012/ País València (Acrílic i collage/paper, 76x56)



LES ESPARDENYES DELS PATRIOTES 1984 (Acrílic s/ taula, 118x90, fragment)

GARANTIA DE FUTUR

Imma López Primo
Directora de la Nostra Escola Comarcal,
Picassent, l'Horta Sud, membre del Consell
Rector de la Unió de Cooperatives UCEV

Tot i els avanços dels darrers anys, els valencians i les valencianes no vivim en valencià en determinats àmbits fonamentals per a la "normalitat" de la llengua: els mitjans de comunicació, les noves tecnologies, les botigues, els rètols del comerç, la policia, els hospitals, l'administració en general i la de justícia en particular. Una part important de la nostra representació política i econòmica encara viu el valencià de manera molt precària, continuem en situació d'inferioritat tot i els esforços de moltes entitats i organitzacions. El millor de les vivències en valencià es dona a l'escola, als instituts, les universitats, el món de la cultura, el teatre, la producció literària i editorial, els ajuntaments, els sindicats i partits progressistes, l'àmbit socioeducatiu de l'escola valenciana, l'espai de la cançó i la música tradicional.

LA 'COMARCAL'

La Nostra Escola Comarcal, per exemple, a l'Horta Sud de València, escolaritza en la llengua pròpia des de l'any 1973 i compartix amb l'alumnat i les famílies la voluntat de viure en valencià en tots els àmbits i activitats. Aquest compromís és un tret significatiu en els nostres vora cinquanta anys d'història.

Des del món cooperatiu en general potenciem la normalització lingüística, lluitem junt a altres organitzacions per a aconseguir que en tots els àmbits de la vida es pugui gaudir d'experiències positives en la nostra llengua. El novembre de 2020,

coincidint amb el 35é Aniversari de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, es va constituir el Consell Social de Llengües i vam aconseguir formar part d'aquesta entitat, el que representa un reconeixement al compromís que des de fa molts anys ha manifestat el sector cooperatiu, un estímul per a seguir contribuint en aqueixa direcció.

La Unió de Cooperatives d'Ensenyament (UCEV), la Federació de Cooperatives Valencianes de Treball Associat (FEVECTA) i la Confederació de Cooperatives Valencianes (CONCOVAL) hem d'aconseguir que el valencià forme part de la vida quotidiana de les nostres empreses i entitats. Les cooperatives de treball associat de distints

Des del món cooperatiu potenciem la normalització lingüística, lluitem per a aconseguir que en tots els àmbits de la vida es pugui gaudir d'experiències positives en la nostra llengua

sectors i àmbits de treball, xicotetes i grans empreses, tenim encara un camí a recórrer per a garantir l'ús de la llengua en tots els processos quotidians. En aquest sentit, els nostres plans estratègics hauran d'incloure objectius anuals avaluablems envers la llengua i la cultura.

Cal garantir que en tots els àmbits de la vida de les valencianes i els valencians es respecten els drets lingüístics. Viure en valencià és l'experiència més enriquidora per a assolir la condició de ciutadans i ciutadanes del País Valencià. Ciutadans i ciutadanes del món.

FRUITA DE PINYOL

Pepa Ocheda Tortosa
Llauradora, afiliada a la Unió de
Llauradors i Ramaders

Farà un parell de dècades, encara que no eren majoritàries, no era estrany trobar-te comunicacions en valencià.

Malauradament, sense por a equivocar-me puc assegurar que ara mateix el 99% de la informació agrària i la documentació relacionada amb les collites que reben les persones llauradores valencianes no estan escrites en valencià, sinó en castellà, hi ha hagut un recés important.

Comunitats de regants, cooperatives, comerços, subministraments agrícoles, instruccions de maquinària, revistes d'informació agrària, publicitat de fitosanitaris, a més de tots els webs i la informació a les xarxes socials, estan redactades en castellà. Per descomptat també ho estan els estatuts de les cooperatives, els contractes i els informes de treball, les assegurances, les liquidacions, les normes de campanya, etc., tota la documentació interna està redactada en castellà, fins i tot es redacten en aquesta llengua les actes de les reunions dels consells rectorals i les assemblees, àmbits on sempre es parla valencià. Resulta xocant escoltar el seu redactat quan es lligen públicament. Però el més preocupant és el rebuig que de vegades sorgix quan alguna persona demana que hi haja documentació en valencià. Ho sé per experiència pròpia.

Pel que conec, pràcticament no hi ha cap comunicació en valencià, només es fan en valencià en alguna cooperativa i comunitat de regants de la Ribera i la Vall d'Albaida, la D.O. Kaki de la Ribera del Xúquer i l'empresa Olis Cuquello del Maestrat.

Tot això fa que a poc a poc els mots valencians del nostre vocabulari agrari van perdent-se i són substituïts per formes castellanitzades. Un exemple són les fruites

de pinyol, el conjunt que agrupa bresquilles, albercocs, cireres i prunes, que cada vegada és més habitual sentir anomenar-les com a «fruites d'os». Tal com deia el meu estimat professor Bausset, les bresquilles no tenen ossos, tenen pinyols. Així que, per favor, cal dir fruita de pinyol.

COMPROMÍS AMB EL VALENCIÀ

Pel que respecta a La Unió, estem compromesos amb el valencià i per això tots els escrits i comunicacions generals dirigits a les persones afiliades sempre s'escriuen en valencià i en castellà. Les actes de les reunions de l'Executiva de País es redacten en valencià, les de les

El més preocupant és el rebuig que de vegades sorgix quan alguna persona demana que hi haja documentació en valencià. Ho sé per experiència pròpia

Executives comarcals valencianoparlants també es fan en la llengua pròpia i la documentació interna majoritàriament s'escriu en valencià, excepte la que s'adreça exclusivament a les comarques castellanoparlants, que aleshores es fa en castellà. Per acabar, la documentació laboral es redacta completament en valencià.

Tinc la percepció que el valencià no gaudix de bona salut, perquè cada vegada hi ha més persones analfabetes en la nostra llengua. Si no canviem la tendència, difícilment la podrem mantindre viva només amb la parla. Hem de fer un esforç i exigir que tota la documentació que ens afecte estiga escrita en valencià.



LA RENTADORA 2011/ Alcoi (Acrílic i collage/taula, 25x25, fragment)

Alfons Esteve
Tècnic lingüístic i advocat

Què diríem qualsevol de nosaltres si en els nostres respectius treballs o en la vida diària haguérem de treballar o desenvolupar la nostra vida amb els mitjans i els recursos de fa 40 anys? És evident que en aquest temps els canvis de vida, tecnològics, educatius, etc., han estat enormes. Doncs bé, pràcticament 40 anys és el que té la Llei 4/1983, d'ús i ensenyament del valencià (LUEV) i aquesta és la norma que regula tot allò referent als usos lingüístics i l'estatus del valencià.

I malgrat que des de 1983 fins a hui, el País Valencià ha tingut governs de tots colors (fins al 1995, el PSOE; de 1995 a 2015, el PP; de 2015 a 2019, PSOE-Compromís i de 2019 fins ara, PSOE-Compromís-Podem) cap d'aquests governs no ha trobat la necessitat, no sols de canviar la llei per una de nova, sinó ni tan sols de fer-hi la més mínima modificació.

Així i tot, podríem dir que el fet que una llei siga antiga no és cap motiu per a canviar-la, que el que cal veure és si s'han assolit els objectius que s'hi marcaven i si és l'instrument que necessitem perquè els valencianoparlants tinguem els mateixos drets que els castellanoparlants. Per això caldrà que mirem quins han estat, fins ara, els resultats d'aquesta llei:

1. El coneixement i l'ús han reculat de manera preocupant des dels anys 90.

En quasi quatre decennis d'aplicació, no sols no ha incrementat el coneixement i l'ús públic del valencià, sinó que ha reculat en les habilitats crucials per a la vida d'una llengua: parlar-la i entendre-la. Hem baixat del 61,1% de la població global valenciana que sabia parlar valencià el 1992 al 50,9% el 2015. I del 83,2% que entendien el valencià el 1992 s'ha reculat al 72,4% el 2015 (Font: Direcció General de Política Lingüística. Generalitat Valenciana).

Malgrat que des de 1983 fins a hui, el País Valencià ha tingut governs de tots colors cap no ha trobat la necessitat, tan sols de fer-hi la més mínima modificació

40 ANYS: UN CANVI URGENT I NECESSARI

2. L'ensenyament en valencià només arriba al 30% de l'estudiantat. La LUEV no ha incrementat l'ús ni el coneixement, però tampoc l'altre concepte que l'identifica: l'ensenyament, que se suposa que hauria de ser el seu nucli dur. De manera ben significativa, en les darreres dècades, la Generalitat no ha publicat dades sobre l'ensenyament en valencià. A hores d'ara només tenim les dades de l'STEPV que diuen que, després de 35 anys d'aplicació de la LUEV,

només el 30% dels estudiants no universitaris rep les classes en valencià i seguint aquest ritme de creixement hauríem d'esperar fins al 2094 per a arribar al 50% (El valencià en l'ensenyament. Informe 2016).

3. La LUEV no actua com a llei, perquè no fixa obligacions ni garanteix l'ús: apel·la a la bona "voluntat" i al "foment". No conté cap deure, sinó només intencions de bona voluntat. Així, la majoria dels seus articles, en comptes d'establir obligacions, es queden

en accions indefinides com "fomentar", "promoure", "afavorir", "vetllar", "recolzar", que no obliguen a res.

4. No estableix cap previsió en àmbits crucials per a una societat moderna com els mitjans de comunicació, el comerç i els serveis, el món del treball, els esports i l'oci.

5. Projecta una visió aïllacionista del valencià, que el deslliga de la resta de la comunitat lingüística, de manera que no assegura ni la recepció ni l'exportació de mitjans de comunicació ni de produccions culturals en català.

Potser podríem pensar també que vists aquests resultats el que li manca a la LUEV és un bon desenvolupament normatiu perquè pugua donar més fruits dels que hem assenyalat. Això és el que va voler fer en la primera legislatura (2015-2019) l'anomenat Govern del Botànic. Aquest desplegament normatiu es va traduir en tres decrets: el Decret 9/2017, de plurilingüisme; el Decret 61/2017, d'usos institucionals i administratius de les llengües oficials, i el Decret 187/2017, de creació de l'Oficina de Drets Lingüístics.

Però els petits avanços que implicaven per al valencià en cadascun dels àmbits regulats en aquests decrets de seguida es van veure destruïts pels diversos recursos interposats per tota la dreta antivalenciana (PP, Vox, CSIF, USO, ANPE, associacions lligades a aquests partits i sindicats i, fins i tot, l'Advocacia General de l'Estat) i com a conseqüència d'aquests, les sentències del Tribunal Superior de Justícia valenciana (TSJ).

Les decisions judicials han deixat pràcticament buits de contingut tots tres decrets. El TSJ ha dictaminat que, amb la LUEV a la mà, no es pot eixamplar l'ensenyament en valencià, no es pot utilitzar la llengua pròpia per a la comunicació amb la resta de la comunitat lingüística, o que el concepte d'oficialitat es redueix a usos merament simbòlics. I per a fer-ho, es remetien a la mateixa LUEV, la qual els servix en safata que l'acció de govern respecte a l'ús del valencià no pot passar de "promoure", posar algun rètol i fer alguna campanyeta benintencionada.

Aquestes sentències demostren irrefutablement que la LUEV és absolutament inservible per a normalitzar res. De fet, en el cas del plurilingüisme, els grups que donaven suport al Govern (PSOE-Compromís-Podem) van haver d'aprovar la Llei 4/2018, de plurilingüisme, precisament per a poder regular l'ús de les llengües en l'ensenyament, que d'altra banda és, curiosament, una part ben fonamental de la LUEV.

CAL UNA LLEI D'IGUALTAT LINGÜÍSTICA

El que cal amb urgència és una nova llei, una llei d'igualtat lingüística que:

- 1.** Equipare els drets dels parlants de les dues llengües oficials en la pràctica real (i no sobre el paper).
- 2.** Fixe les obligacions i les fites concretes que cal aconseguir i que cobrisquen tots els camps de la societat.
- 3.** Exigisca la competència lingüística per a accedir a la funció pública de manera que els servidors públics puguin fer les tasques del seu lloc de treball en les dues llengües oficials.
- 4.** Regule la unitat de la llengua, orientada especialment als efectes pràctics: superació del conflicte de noms, recepció dels mitjans de comunicació i cooperació amb

la comunitat lingüística per a possibilitar productes i serveis.

5. Acabe amb l'opcionalitat de l'estudi del valencià en funció del territori. És necessari arribar a la igualtat lingüística de les dues zones lingüístiques.

Clar i ras, si volem avançar en l'ús del valencià i en els drets lingüístics dels valencianoparlants, l'instrument de fa 40 anys no ens aprofita, perquè com s'ha demostrat no sols no ens deixa avançar sinó que en molts casos és un fre per a poder assolir la igualtat lingüística. El que necessitem no és una llei que permeta l'ús del valencià, sinó una llei que el garantisca amb mesures clares i concretes: una llei d'igualtat lingüística.



PARLEM VALENCIÀ 2015/ València (Acrílic s/ llenç, 116x116, fragment)

transmissió familiar del valencià (AVL, 2011). Uns entorns en què, recordem-ho, es concentra la gran majoria de la població valenciana: segons dades del padró, l'any 2019 el 73,1% de la població valenciana vivia en municipis de més de 20.000 habitants, i d'aquests gairebé dos terços ho feien en municipis que superaven els 50.000 habitants.

VULNERACIÓ DE DRETS

La pauta d'ús lingüístic esmentada pot semblar un resultat "espontani" de la combinació de les habilitats i les preferències de cada parlant, però esdevé una clara i quotidiana vulneració de drets (reconeguts per l'Estatut i la LUEV) quan es produïx en relacions amb l'administració, amb professionals sanitaris, als jutjats o amb les forces de seguretat.

L'escola és un dels terrenys en què s'hauria de resoldre aquesta anomalia. Tanmateix, i a pesar dels meritoris i impagables esforços d'amplis sectors del professorat, no sembla que haja servit per qüestionar d'arrel el privilegi monolingüe. L'aprenentatge acadèmic i instrumental del valencià pot certament millorar amb una implantació generalitzada dels programes plurilingües amb més presència del valencià. Però per a generar un marc de plurilingüisme equitatiu i evitar la subordinació sistemàtica dels i les valencianoparlants cal anar més enllà, i universalitzar la consciència que els castellanoparlants han d'estar també en disposició d'activar aquest coneixement i emprar la llengua minoritzada (si més no, en els seus usos professionals). Consolidar el valencià com a llengua institucional i de docència dels centres educatius és un primer pas en aquesta direcció, però la meua recerca detecta mancances també en aquest camp: només el 25% dels estudiants de 4t d'ESO de Castelló responien que, en el Programa d'Ensenyament en Valencià (PEV), rebien les classes principalment en valencià, per un 66% que afirmaven que les professores i els professors se'ls adreçaven tant en valencià com en castellà.

Una política lingüística que fomenti la igualtat lingüística i la sostenibilitat del valencià en aquest context passa, necessàriament, per una actuació a diferents nivells, del governamental a l'associatiu i comunitari. Comença per ser exigents amb els poders públics, que han de garantir la plena competència lingüística dels i les treballadores públiques; impulsar els mitjans de comunicació en llengua pròpia, i crear un mercat audiovisual i cultural compartit amb la resta de territoris de llengua catalana; i fomentar els models plurilingües òptims en els centres educatius, amb una inspecció educativa activa i avaluacions periòdiques i públiques dels resultats, que demostrin els beneficis d'una presència reforçada del valencià com a llengua vehicular. I continua des de la societat civil, promovent la creació de "comunitats de pràctiques" articulades al voltant d'activitats d'utilitat i atractiu socials (sindicats, moviments veïnals, colles de cultura popular, bandes de música, entitats d'educació en el lleure, etc.) en què la llengua d'ús habitual i de cohesió grupal siga el valencià. Iniciatives que creen comunitat lingüística en entorns urbans, trenquen la inèrcia cap a l'ús del castellà i esdevenen espais segurs per als ja valencianoparlants, i espais acollidors per als nous parlants de la llengua. La promoció del valencià és, però, només una cara de la moneda: al revers hi trobem l'enfortiment del teixit associatiu, imprescindible per a reconstruir la societat valenciana post-pandèmia. Hi guanya el valencià, hi guanyem totes i tots.

UNA ALTRA POLÍTIKA LINGÜÍSTICA

Avel·lí Flors-Mas

Centre de Recerca en Sociolingüística i Comunicació de la Universitat de Barcelona

Deixem clar, d'entrada, que la situació del valencià és delicada. A falta dels resultats de l'enquesta sobre coneixement i ús del valencià de 2020, l'evolució dels indicadors d'ús de la llengua des que se'n manté un registre mostren dues tendències preocupants (vegeu el gràfic 1). D'una banda, s'ha produït una reducció de l'ús del valencià en termes relatius, principalment com a resultat de l'arribada de noves immigracions que, en bona mesura, s'han incorporat a l'ús del castellà. Aquesta reducció, de prop de 15 punts en 25 anys en àmbits com la llar, les amistats o les botigues tradicionals, situa l'ús del valencià per sota del 30% en tots i cadascun dels àmbits considerats. D'altra banda, les enquestes detecten que el valencià té una presència més destacada en els àmbits familiars i de proximitat social, i es redueix significativament en els espais de més distància social.

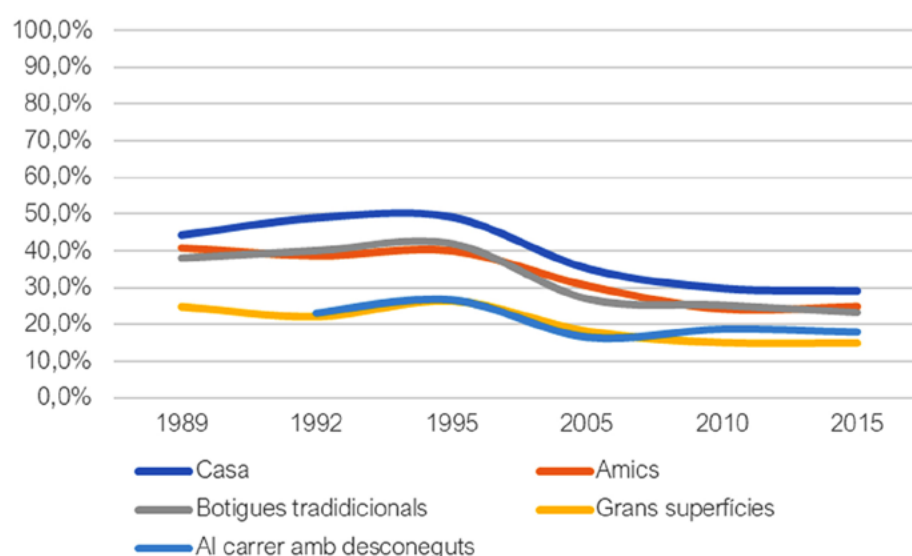
Això és així perquè, quan hem d'iniciar una interacció en una gran superfície, o al carrer amb una persona desconeguda (cenyint-nos als indicadors del gràfic), ens costa "diagnosticar" d'entrada les llengües que coneixen o en què s'expressen habitualment els nostres interlocutors. En aquestes situacions d'incertesa, l'hàbit majoritari entre els valencianoparlants consistix a iniciar la

conversa en castellà. Una opció que es percep com a més "normal", menys "marcada". Segles d'imposició del castellà, explícita o més subtil segons el moment històric, ens han inculcat que el valencià només servix per a parlar amb altres membres de la "tribu" (per a dir-ho com Miquel Àngel Pradilla). Per posar-ne un exemple, entre els estudiants de 4t d'ESO de Castelló de la Plana que van participar en la meua recerca de doctorat, l'ús del valencià, que ja era molt minoritari a la llar (22% del total), es reduïa fins a un exigü 9% amb els

companys de classe. Una de les participants, valencianoparlant familiar, explicava com funciona aquest mecanisme: en la seua visió, hi ha "gent que parla valencià en casa, que després fora parla castellà per, mira, perquè és lo que se suposa que parlen tots... i després els escoltes parlar en els pares i parlen valencià".

El resultat: la llengua dominant i expansiva es fa forta en aquestes situacions d'anomalia social típiques dels contextos urbans, els més castellanitzats històricament, com han documentat Brauli Montoya i Antoni Mas a La

Evolució de l'ús del valencià ("sempre" o "generalment") en diferents àmbits. Zona de predomini valencianoparlant, 1989-2015





MANS EN ALT 2013/ Madrid (Acrílic s/ llenç, 81x116, fragment)

L'ENTITAT REVISARÀ IDEES QUE HAN ACOMPANYAT EL MOVIMENT DES DELS INICIS

CAP AL VI CONGRÉS D'ESCOLA VALENCIANA

Pilar Gregori

Coordinadora del VI Congrés d'Escola Valenciana

Natxo Badenes

President d'Escola Valenciana

L'objectiu d'Escola Valenciana és la normalització lingüística en tots els àmbits d'ús de la llengua, amb especial incidència en el sistema educatiu. Vam començar l'activitat en el camp educatiu, formant una federació el 1990. En els darrers anys l'entitat ha ampliat el treball a altres àmbits com ara música, cinema, literatura, cultura popular, multiculturalitat, voluntariat, sostenibilitat o democràcia participativa, pilars d'una concepció d'Escola Valenciana com a entitat global, un grup de pressió permanent i constructiu en la vida social, educativa i política valenciana.

En aquests moments, algunes idees que ens han acompanyat les darreres dècades han de ser revisades i, si cal, reformulades. Com

ho farem d'ara endavant, per a «contagiar» les nostres ganes de viure en valencià?

En Escola Valenciana hem decidit que cal parlar-ne i ens hem llançat de cap a la preparació del VI Congrés, on des de l'eix del plurilingüisme i la diversitat reflexionarem al voltant de la situació del valencià com a llengua d'aprenentatge i sobre l'ús que se'n fa en la societat. Per tal d'assolir una consciència sociolingüística col·lectiva, en tenim prou amb l'apoderament individual dels parlants? Quin paper tenen els poders públics? Quins són els canvis estructurals per a generar nous espais segurs per a l'ús del valencià? Aquesta és una aportació al debat d'Avel·lí Flors.

EL PAPER DELS DOCENTS

«Els docents, enmig d'aquesta guerra cultural han esdevingut simple infanteria desarmada contra les divisions audiovisual i digital que arriben en formats multimèdia i pantalles de butxaca», diu Toni Mollà en la web del Congrés. Com fer que el valencià siga una llengua

atractiva, moderna, normalitzada digitalment, i present en qualsevol aplicació que utilitzem diàriament, sense excepció?

Quines són les noves realitats lingüístiques? Com abordarem el reconeixement i la seua visibilització? Què és la "sostenibilitat lingüística"? Cal un model lingüístic respectuós amb la llengua pròpia? Són preguntes i aportacions al debat per part de Vicent Climent.

Per la seua banda, Vicenta Tasa hi planteja: Quin és el paper de la Generalitat en aquest procés? Quin recorregut té la tasca que fa l'escola i el treball de milers de docents, de les famílies i la societat en general, compromesos amb els valors de la igualtat lingüística, sense el suport i l'exemple de les institucions?

Viure en valencià també és aprendre a usar un llenguatge inclusiu que abaste la diversitat de l'alumnat, evitant el sexisme i els estereotips per tal de fer una societat més pròspera.

Aquests són només uns apunts del que podreu trobar al web del VI Congrés d'Escola Valenciana, que comptarà amb les aportacions de Vicent Pascual, Marina Subirats, Jaume

Fullana, Tudi Torró, Vicent Brotons, la Societat Catalana de Pedagogia i les Escoles Associades de la UNESCO, entre altres. El Congrés pot

Viure en valencià també és aprendre a usar un llenguatge inclusiu que abaste la diversitat de l'alumnat i evite el sexisme i els estereotips

ser el marc idoni per a debatre com establir les condicions òptimes de política lingüística: perquè s'ha de poder viure en valencià.

Per a saber-ne més:

VI Congrés d'Escola Valenciana: <https://congresescola.com/el-congres/>

UNA COSMOVISIÓ DEL MÓN

Anna Oliver Borràs

Presidenta d'Acció Cultural del País Valencià

Més de deu anys abans de l'aprovació de l'actual Estatut d'autonomia, que ens dona una precària però necessària cobertura legal, Acció Cultural del País Valencià ja estava en funcionament, primer sota el nom de Secretariat per l'Ensenyament i posteriorment, una vegada aconseguida la legalització, amb el nom amb què ara la coneixem. I ho féiem amb un projecte global de país que ben bé pot englobar-se en aquest lema de «Vivim en valencià». Perquè fer això implica no sols fer un ús de la llengua a tots els àmbits, sinó que implícitament junt amb la lluita pel respecte als nostres drets lingüístics, viure en valencià significa garantir una cosmovisió concreta del món, una cultura, un territori i, per tant, un patrimoni.

I és això al que fa referència el nom de la nostra entitat, una acció per la cultura del nostre país, i entés en el sentit més ampli de la paraula. No podem entendre *viure en valencià* sense un territori vertebrat, en què les infraestructures no siguen una entelèquia, que ignore les necessitats del teixit productiu valencià i la seua exigència d'un corredor mediterrani i una millora de les comunicacions dels pobles de l'interior, que allunye el perill de despoblament.

AJUDES A LA PREMSA

Cal una aposta per la cultura, que implica un projecte que atenga les múltiples àrees que queden sota eixe paraigües, deixar de banda intervencions puntuals, nomenaments de càrrecs estranys al territori, prioritzar el valencià en la programació i eixir de l'endogàmia de la capital.

I dins d'eixe programa cultural i de vertebració, cal atendre el fet que un país sense mitjans de comunicació en la seua llengua té un greu dèficit, sense que en ple segle XXI en què prima la llibertat en el consum de continguts pugua entendre's que no s'aprofite la sinergia de compartir continguts i programes amb les radiotelevisions en llengua catalana. Però no sols, perquè no pot fer-se com fins ara que es margine la premsa escrita, siga en paper o en digital, fins al punt de no atorgar-los cap import en el repartiment dels fons destinats a publicitat o a subscripcions per a biblioteques i centres públics, quan al mateix temps es financen traduccions en línia automàtiques de premsa, amb resultats deplorables i irrespectuosos amb la ciutadania.

Viure en valencià ha de ser sinònim de respecte a la llengua, de foment d'aquesta, i això implica que no hi haja un trencament entre l'educació primària i l'incompliment sistemàtic de

l'oferta universitària i superior en valencià, perquè de res aprofita que sobre el paper hi haja oferta i a l'hora de la veritat, ni materials, ni recursos ni la mateixa classe es done en la nostra llengua.

L'ús i respecte als drets lingüístics cal que siguen extensius a tots els àmbits de la nostra vida. Cal doncs que hi haja una protecció normativa que ens assegure que podrem fer valdre els drets, perquè la discriminació tindrà una sanció efectiva. Cal una llei d'igualtat lingüística, que garantisca que a l'administració pública treballarà gent capacitada per a atendre en valencià, però també que els nostres representants polítics faran ús de la llengua, sense diglòssia, valorant-la i prestigiant-la. No mereixem menys com a país.

Viure en valencià implica que no hi haja un trencament entre l'educació primària i l'incompliment sistemàtic de l'oferta universitària i superior en valencià



REBAIXES 2011/ Barcelona (Acrílic s/ llenç, 81x116, fragment)

LA PANDÈMIA, UNA FINESTRA D'OPORTUNITAT
EN LA PRESÈNCIA PÚBLICA DEL VALENCIÀ

DESCONFINEM L'IDIOMA

Maria Nebot

Presidenta de Castelló per la Llengua

La crisi sanitària ha comportat que algunes administracions oblidin el valencià en les seues comunicacions i convocatòries públiques. El món de la cultura es troba en una situació molt precària. La cultura en valencià i els programes de promoció del seu ús perillan. En aquestes coordenades i amb motiu de la commemoració el 2020 de l'aniversari de les Normes de Castelló, en Castelló per la Llengua hem triat «Desconfina el valencià» com a lema de les nostres activitats.

Des de l'inici de la pandèmia, vam redoblar esforços per a retornar la cultura en valencià a les places i carrers de les nostres viles i per a continuar celebrant les Normes de Castelló com a símbol de la unitat de la llengua. La pandèmia global no havia d'aturar la defensa i promoció del valencià com a llengua de cohesió social. Vam preparar un seguit d'actes per a convidar tota la societat a «desconfinar el valencià».

Les restriccions i les mesures de distanciament social suposen un repte més per a la promoció de l'ús de la llengua. Necessitem un compromís ferm de les institucions amb la cultura, que es mantinga la programació i que almenys un 50% de l'oferta siga en valencià, perquè la cultura és essencial en les nostres vides. Volem més cinema, música i teatre en valencià.

La pandèmia, però, pot ser també una finestra d'oportunitat. Aquesta situació també ens pot aportar un temps per a la reflexió i per a portar endavant totes aquelles accions importants i necessàries que sovint cauen en l'oblit per la urgència d'altres.

RECIPROCIATAT TELEVISIVA

És el moment idoni perquè el govern valencià implemente dos dels compromisos fonamentals amb la llengua: el retorn del senyal de TV3 i la Llei de la Funció Pública.

Cal fer efectiva la reciprocitat de TV3, IB3 i À Punt, iniciant les negociacions amb el govern central per un nou múltiple o usant els ja disponibles. En la Llei de la Funció Pública ha de constar com a requisit la capacitat lingüística; només amb un funcionari amb l'obligació de conèixer la nostra llengua es garanteix el dret de la ciutadania a ser atesa en valencià. Més enllà de la normativa, hi ha la via del fet. Les ciutadanes i els ciutadans ens relacionem amb l'administració a través de les seues seues electròniques, espais que han de disposar de tota la documentació en les dues llengües cooficials. I la llengua per defecte ha de ser el valencià.

Les entitats hem repensat les activitats per a adaptar-les al nou context. Escola Valenciana amb les propostes pedagògiques de l'*Escola a casa*, la celebració virtual del 25 d'abril d'Acció Cultural o els actes esponjats i amb aforament reduït de Castelló per la

És el moment idoni perquè el govern valencià implemente dos dels compromisos fonamentals amb la llengua: el retorn del senyal de TV3 i la Llei de la Funció Pública

llengua, en són bons exemples. Les relacions interpersonals s'han traslladat més encara al món virtual i el consum cada vegada més es practica a la Xarxa. Tenim el repte d'assolir una major presència del valencià en els continguts que allà es difonen, ja siga creant continguts o difonent experiències com la dels *valentubers*.

Animem el jovent a fer servir el valencià en les seues xarxes socials com a llengua prioritària. Pressionem les plataformes de pel·lícules i sèries perquè oferisquen contingut en català, sobretot contingut infantil. Si Netflix està en català, haurem guanyat.

ENS CAL UNA POLÍTICA LINGÜÍSTICA DIGNA!

Josep Escribano

President d'El Tempir

D'ençà que tingueren lloc les últimes eleccions autonòmiques, continuem expectants per a conèixer la política lingüística del Botànic II, més enllà de declaracions institucionals que repassen les "fites" lingüístiques aconseguides, algunes de les quals han topat amb l'habitual sostre judicial i legislatiu de l'Estat. N'és un exemple com ha acabat de malparada l'Oficina de Drets Lingüístics (ODL) de la Generalitat.

Ara bé, no tot és imputable a un ordenament judicial a la contra. D'una banda, la política lingüística valenciana no ha arribat a explorar el màxim competencial en aquesta matèria, ni tan sols en accions tan planeres com, per exemple, aconseguir incentivar l'ús del valencià en les notaries perquè tothom puga accedir sense demora a la seua escriptura notarial de compravenda en valencià. D'una altra, aquesta política lingüística continua movent-se entre la tebior i la manca d'aspiracions, perquè ha passat a ser un objectiu de tercera o quarta fila. Continuem esperant l'aprovació de la competència lingüística prevista en la llei de la funció pública o el decret que regula les certificacions de valencià o d'anglès dins l'actual model de plurilingüisme.

I si fem una mirada territorial més profunda, al sud continuem demanant una política lingüística territorialitzada que ajude a enfortir les minories lingüístiques urbanes de les ciutats grans i mitjanes i que tinga en compte la seua idiosincràsia. No oblidem tampoc la problemàtica de l'exempció al Baix Segura, la qual rep per resposta el silenci administratiu de la Conselleria davant les demandes de fer-la excepcional i puntual.

Davant d'aquesta situació, quines solucions hi podem aportar? Per a nosaltres, és fonamental un llibre blanc que determine quines són les estratègies lingüístiques a seguir i els objectius a aconseguir a mitjà i llarg termini. Sense objectius i estratègies és difícil de planificar una política lingüística

digna, que tinga en compte el jovent, autèntic recanvi generacional i garantia futura de la llengua.

Aquesta política lingüística demana també un nou lideratge discursiu a tot el país i, molt especialment, al sud. Si no s'exercix aquest lideratge, altres (la Diputació d'Alacant) el faran en contra amb els resultats coneguts per tots. Això sí, lideratge sense renovació de discursos tampoc no té molt de recorregut. Ni són útils els discursos apocalíptics ni tampoc ho són els discursos d'un cert realisme màgic cofoi, el del tot va mínimament bé, sense trepitjar el peu de ningú. Uns i altres són altament desmobilitzadors. Ja és hora que el discurs de defensa dels drets lingüístics també n'impregne d'altres com el feminisme o l'antiracisme, per exemple.

Cal repensar les polítiques lingüístiques: l'autonòmica, la municipal i la de les diputacions, polítiques que cal combinar amb les socials i les educatives, fins i tot les econòmiques i urbanístiques, a fi de cohesionar la societat. Agosarat? No!

És fonamental un llibre blanc que determine quines són les estratègies lingüístiques a seguir i els objectius a aconseguir a mitjà i llarg termini

Imprescindible! Totes aquestes actuacions han de crear contextos facilitadors de l'ús del valencià, espais segurs en què no siga llengua marcada. O això, o no té sentit que als centres educatius es creen jòvens lingüísticament competents en la llengua pròpia del país si després no la poden fer servir a les ciutats, sobretot.

Acabem per on hem començat: el valencià té qui li faça o escriga una política lingüística digna? La coneixem? Això i no cap altra cosa s'ha d'exigir. La resta caurà (o ha de caure) pel seu pes.

"UNA LLENGUA S'APRÉN QUAN S'USA"

Tudi Torró Ferrero

Acadèmia Valenciana de la Llengua

«Cada llengua és una cosmologia,
una configuració del món, un arsenal
sobre la manera d'entendre'l.
Sense aquesta base la
comunicació no tindria riquesa»

Jaume Vallcorba, enginyer i filòleg

V iure en valencià en una gran o mitjana ciutat és molt difícil quan no gairebé impossible, implica una inseguretat constant si no coneixem el nostre interlocutor. Quan iniciem una conversa o responem en valencià –ja siga un funcionari darrere una finestreta o un sanitari amb bata blanca, en una botiga, en una cafeteria o en un restaurant– sempre estem amb un ai de com podrà ser la seua reacció. El simple fet de parlar en valencià ja et «delata» i la persona que tens enfront pot arribar a no servir-te una consumició, no atendre't una gestió que necessites urgent o, fins i tot, crear-te problemes per a resoldre un tema tan delicat com una atenció sanitària.

Aleshores, què cal fer? Canviar i parlar en la llengua que no du problemes, és a dir, en castellà? Renunciar a expressar-te en la llengua que et definix i sents com a pròpia? Aquesta és una situació que s'ha anat agreujant els darrers anys. Tinc l'evidència constatada que pots tenir menys problemes i molta més comprensió si parles en una llengua estrangera.

Carme Junyent acaba de publicar un llibre de fàcil lectura i molt divulgatiu: *El futur del català depèn de tu*. Si haguera de resumir-lo en una frase triaria aquesta: «Cada vegada que no fem servir la llengua podent-ho fer, l'empenyem cap a un punt de no retorn».

Ara bé, per a fer servir la llengua necessitem tindre competència, àmbits d'ús i ocasió de



DESVALGUT 2001/ Orleans (Acrílic s/ tyveck i hexacromia, 116x81)

parlar-la. Recorde la màxima que feia servir quan explicava l'aplicació dels programes d'immersió: «Una llengua s'aprén quan s'usa». Ja sabem que la competència no implica l'ús.

ACTITUD LINGÜÍSTICA

Segons la darrera enquesta de *Coneixement i ús social del valencià. Informe Ninyoles 2015*, el 77% de la població l'entén, el 56% el sap parlar, el 57% el sap llegir i el 38% el sap escriure. Ara bé, en la mateixa enquesta en relació a l'ús del valencià en zona valencianoparlant de la gent que té competència en valencià, només l'11,7% parla sempre en valencià al carrer amb gent que no coneix, front el 47,4% que ho fa sempre en castellà en les mateixes circumstàncies. Aquestes dades ens demostren clarament que per a parlar una llengua no necessitem només la competència, necessitem alguna cosa més, una actitud lingüística que implique un component volitiu i afectiu, i ací ens plantejaríem una altra pregunta: es pot arribar a crear aqueixa necessitat volitiva i afectiva? L'escola és sens dubte la institució que ha garantit el coneixement de la llengua, i la que pot suscitar actituds favorables i activar voluntats. S'ha legislat profusament al respecte, s'ha demostrat quins programes resultaven òptims per a aconseguir-ho i s'ha evidenciat que, encara que és important tindre la normativa a favor i, en el cas valencià, necessari, podem afirmar que aquest fet no n'assegura l'ús, ni la competència ni, molt menys, les actituds favorables. Només ens queda el que sempre ha funcionat, la creació de vincles afectius en valencià, en entorns socialment atractius més enllà de l'escola: l'esport, les xarxes socials, les organitzacions juvenils... i que les famílies no deixen de parlar als seus fills en valencià.

Per a parlar una llengua no necessitem només la competència, necessitem alguna cosa més, una actitud lingüística que implique un component volitiu i afectiu

CENT ANYS MÉS DE VIDA, COM A MÍNIM

Rosa Roig Celda

Consell Social de la Llengua (STEPV)

D eixeu-me ser escèpticament optimista o moderadament pessimista, però un repàs de les circumstàncies de l'ús i l'ensenyament del valencià amb una certa perspectiva històrica, diguem des del 1707 fins a l'actualitat, m'hi obliga. Perquè no puc obviar que amb tots els ets i els uts que vulgueu afegir, cada any en juny un nombre important d'alumnat –per al curs 2018-19 van ser més de 39.300, 18.500 hòmens i 20.800 dones– obté el Graduat d'Educació Secundària Obligatoria, cosa que significa segons l'article 19.2 de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (LUEV) que són persones lingüísticament competents en les dues llengües oficials que definix l'Estatut d'Autonomia. Una bona notícia, doncs, per al valencià.

Adoptar eixa mirada em permet no perdre'm entre la decepció i la perplexitat del

present i prendre una necessària i estimulante càrrega d'esperança. També em projecta cap a la promoció de celebracions diverses, entre aniversari de lleis –la LUEV que està a punt de complir quaranta anys–, de llibres –la publicació de *Nosaltres, els valencians* que prompte farà seixanta anys– i del naixement de Joan Fuster –amb quasi cent anys–, figura apassionada «fins l'obsessió per la vida i el destí del meu poble», amb expressió de l'autor. Fites i figures que han deixat rastre entre les bones ànimes que fa molts anys que vivim en valencià. I que tenim el desig, ferm, de seguir així. Vivint en valencià.

L'any 2008 vaig col·laborar en l'edició d'un *Allioli* que reflexionava sobre els vint-i-cinc anys d'aplicació de la Llei d'ús i ensenyament, i revisant-lo m'han semblat rellevants per al present algunes de les reflexions que s'hi feien. La de Vicent Pitarch que recordava que els guanys derivats d'aquella llei eren sobretot «imputables al compromís i a la generositat amb què

han treballat per aplicar-la els cercles més admirables de la societat valenciana», perquè d'eixe compromís encara en necessitem. I l'aportació de Toni Mollà, que avisava que per damunt de tot una llengua ha de ser útil perquè «Si la llengua no té valor instrumental, no accedirà al món productiu, laboral, comercial; i si no hi és usada, no tindrà valor instrumental als ulls dels usuaris». I ahí estem quan l'alumnat acaba l'ESO.

Fuster, a qui l'any 2022 l'Acadèmia Valenciana de la Llengua homenatjarà, feia «broma», el 1984: «una llengua com el català, posem per cas, té els dies comptats: cosa de cinquanta anys; a tot estirar, de cent». Si ens ho prenem amb optimisme voluntariós, podem tornar a començar. Des de zero. Perquè el valencià resistix. Prohibicions, lleis i decrets. De moment, i des de l'abolició dels Furs, el valencià ha sobreviscut quasi tres-cents anys, fins a arribar a la LUEV. L'any 1962 Fuster publicà *Nosaltres, els valencians*,

segons Carmelina Sánchez Cutillas un «autor discutidíssim, agre i sempre devot de dir la veritat sense disfresses», i ens comminava

La nostra acció només pot ser la de posar tot l'esforç en tornar al principi i treballar perquè el valencià visca cent anys més

a buscar la veritat, perquè «la veritat –els fets constatables i explícits– un cop delatada, esdevé consciència, i una consciència desperta sempre revertirà en acció». I la nostra acció només pot ser la de posar tot l'esforç en tornar al principi i treballar perquè el valencià visca cent anys més. Com a mínim.



GEMMA PASQUAL, ESCRIPTORA

"CAL QUE ELS GOVERNANTS S'IMPLIQUEN DE VERITAT AMB EL VALENCIÀ"

Si Gemma Pasqual no s'haguera atrevit a fer realitat el somni de convertir-se en escriptora, hauríem guanyat una gran analista de sistemes. Per contra, ens hauríem quedat sense algunes de les obres infantils i juvenils més exitoses que s'han escrit en valencià. Ha publicat prop d'una vintena de llibres, una obra literària que és tot un compromís amb la nostra llengua.

Manel Àlamo

Vosté és un exemple clar que el valencià sí que servix per a alguna cosa.

És clar que sí. Servix per a comunicar-nos, per a estimar-nos i per a un munt de coses, entre elles, com és el meu cas, per a guanyar-se la vida com a escriptora.

Quantes vegades li han preguntat que per què no escriu en castellà?

Uf, impossible comptar-les. Diuen que així arribaria a més gent. Però el que no entenen és que la meua llengua és el valencià. També obliden que existixen les traduccions. Els meus llibres, de fet, estan traduïts a altres llengües com el castellà o l'italià, i tinc lectors en moltes parts del món.

És diferent ser escriptora en valencià que en qualsevol idioma majoritari?

Evidentment, tens un compromís més fort amb la llengua que empres. Però, per contra, també has de superar més obstacles. Fixa't, per exemple, en la visibilitat. La majoria de mitjans de comunicació són en castellà. Això provoca que no es done tanta difusió d'obres en valencià.

Quin cable se li ha de creuar a una informàtica per a decidir deixar-ho tot i posar-se a escriure?

Això sí que va ser 'viure perillósament' (fa un joc de paraules amb el títol d'un dels seus llibres més llegits). Jo volia convertir-me en escriptora professional, tot i que sabia que no era la millor època; eren els anys durs del PP. Però com sempre dic a la gent jove, "tenim el dret d'equivocar-nos i a canviar d'opinió". Llavors, em vaig donar un temps per a intentar dedicar-me només a escriure i ho vaig aconseguir. Ara bé, fins que he aconseguit una

estabilitat, el camí ha sigut difícil. Sóc una de les poques escriptores en la nostra llengua que viu únicament del que escriu.

Quins eren el seus referents?

Em vaig enganxar a la lectura, ben xiqueta, amb novel·les com *Un capità de 15 anys*, de Jules Verne o *Donetes*, de Louisa May Alcott, i devorava còmics de *Mortadelo y Filemón*, de *Zipi y Zape* o d'*Esther y su mundo*. Sense pantalles ni Internet, els llibres eren la meua vida d'evasió. Ara bé, com l'escola era tota en castellà, fins als 14 anys, quan vaig vindre a València a estudiar, no vaig llegir en valencià. El meu primer autor va ser Ferran Torrent.

I per què va decidir especialitzar-se en literatura per a la gent més jove?

Va ser quasi per casualitat. Acabava de nàixer el meu fill i per a distraure'm i oblidar-me de les preocupacions diàries em vaig inventar una història: el meu xiquet ja tenia 14 anys, anava a l'institut i tenia alguns problemes que, a poc a poc, superava. La història va esdevindre una novel·la juvenil i me la van publicar (*Una setmana tirant de rock*). La següent, *Marina*, la vaig concebre des del principi com una obra juvenil. I no només me la van publicar, sinó que l'Associació de Bibliotecaris Valencians em va donar el premi Samaruc al millor llibre juvenil de l'any. Això em va encoratjar per a continuar el camí. A pesar que eren els anys difícils, amb la

Cal invertir molt en un pla de foment de la lectura, amb anuncis en televisió, booktubers, influencers... És una tasca de totes i tots

intensificació de la persecució a la nostra llengua, jo anava escrivint, publicant i veia que connectava amb la gent jove. Ara, també vaig tindre molta sort, perquè hi ha escriptores i escriptors molt bons, als quals els costa molt publicar.

Quins ingredients tenen les seues novel·les?

Quan escric, lògicament, m'influïx la meua manera de veure la vida. Soc feminista i, per aqueixa raó, gran part dels meus personatges són dones empoderades i fortes. Pel que fa als temes, en el moment d'escriure *Marina* tenia ben present l'assassinat de Guillem Agulló. I en *L'últim vaixell* parle de la Guerra Civil. Són dos llibres compromesos políticament que han aconseguit enganxar moltes xiques i xics a la lectura. Però tinc uns altres llibres, com els de *Xènia*, no tan compromesos i que també han sigut èxits de vendes. Amb les meues novel·les vull que es divertisquen i que tinguen ganes de continuar llegint, però també m'agrada que pensen sobre el món que els envolta i que arriben a les seues pròpies conclusions.

Què hem fet malament al País Valencià per a tindre uns índexs tan baixos de lectura en la nostra llengua?

Venim d'un passat en què no teníem ni plans de lectura i això no ho podem solucionar ni en quatre ni en huit anys. La joventut mira molt la pantalla i això cal tindre-ho en compte. Continuem amb polítiques culturals del segle XX i no ens adonem que hauríem de fer polítiques de cara al segle XXII. Cal invertir molt en un pla de foment de la lectura, amb anuncis en televisió, *booktubers*, *influencers*... És una tasca de totes i tots, no només de les escriptores i els escriptors.

Quin balanç fa del govern del Botànic?

El balanç és insuficient. La diferència amb els anys del PP és que ara podem parlar amb les institucions, no ens agredixen. Però necessitem més inversions i que complisquen les promeses electorals: continuem fora de l'Institut Ramon Llull, no hi ha reciprocitat amb els mitjans audiovisuals dels territoris amb què compartim llengua... S'excusen amb l'infrafinançament

que patix el País Valencià o, ara, amb la pandèmia; quan no és una cosa és una altra. Malauradament, la cultura és la gran oblidada. Durant la pandèmia, per exemple, hem salvat moltes vides. Què feies a casa si no llegies o escoltavess música?

Algú va dir que hem guanyat l'escola, però hem perdut el carrer.

No estic d'acord, exactament. Hem guanyat l'escola, però hem perdut el pati. I això passa a tots els territoris. Però és cert que hi ha un augment de l'ús del català. Ara vas a una botiga i la persona que t'atén, encara que siga castellanoparlant, t'atén en un valencià molt correcte perquè l'ha après a l'escola. La Llei d'Ús ha fet molt de bé, però s'ha de millorar. Guanyada l'escola, guanyat el carrer. Ara mateix hi ha més gent que el coneix i el parla que fa deu o vint anys.

I què em diu dels mitjans de comunicació?

Costa entendre que no s'haja apostat perquè tinguem més mitjans en la nostra llengua. Els diners que es destinen perquè alguns periòdics facen versions en valencià, haurien d'invertir-se d'una altra manera. És vergonyós que, fins i tot, ens impedisquen comunicar-nos en la nostra llengua amb Catalunya i les Illes.

És optimista amb el futur de la llengua?

Som tossuts, el valencià no el perdrem. És qüestió de militància. Però cal que els nostres governants s'impliquen de veritat, perquè no ens obliguen a canviar de llengua si anem, per exemple, al metge o a la policia. L'administració ha de garantir que s'atenga a la gent en la seua llengua. Per això és fonamental el requisit lingüístic en la funció pública.

Hem guanyat l'escola, però hem perdut el pati. I això passa a tots els territoris. Però és cert que hi ha un augment de l'ús del català



CONTRA LES RETALLADES 2014/ Barcelona (Acrílic s/ llenç, 114x162, fragment)

COL·LEGI PÚBLIC SANTA CATALINA, EL PINÓS, VALLS DEL VINALOPÓ

VIURE EN VALENCIÀ EN UNA ESCOLA DEL SUD

Caritat Gómez i
Mari Sol Muñoz

Mestres jubilades

Des de les escoles sempre tenim la sensació que els canvis són lents, que no s'avança el suficient en aspectes de formació importants i que els avanços reals que aterren a l'aula són molt costosos. A vegades ens trobem desorientats i desorientades, estar a l'aula amb la responsabilitat d'un grup d'alumnat de determinat nivell no és senzill. Aquesta tasca ha d'anar acompanyada d'una gran dosi d'il·lusió, compromís, molt de treball i, per què no dir-ho?, d'una gran vocació que ens ajude a afrontar reptes a diari, buscar solucions, ajudar l'alumnat en la seua formació acadèmica i personal, donar-los sempre suport... És molt important i necessari formar-nos en aqueix canvi de mirada cap a l'educació.

NORMALITZACIÓ A L'ESCOLA

Des de la promulgació de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (1983), les escoles valencianes van iniciar un procés de normalització lingüística. Com va ser aquest procés al nostre col·legi? Amb la perspectiva del temps transcorregut i tirant de memòria cal que ens situem en el curs 1983-84, a una escola del Pinós, una zona valencianoparlant en una situació geogràfica limítrofa amb la província de Múrcia. En aquell context, un nombre elevat de famílies del centre eren de procedència castellana, almenys amb el pare o la mare castellanoparlant.

Entre famílies valencianoparlants també era tendència parlar als seus fills i filles en

castellà. El valencià era un idioma relegat a utilitzar-se, oralment, en àmbits no formals, el nucli familiar, les relacions socials pròximes, el veïnat...

L'educació valenciana, les escoles, els i les mestres van afrontar un repte costós, però il·lusionant i amb bones expectatives, com era impartir l'assignatura de Valencià per primera vegada.

Aqueixa responsabilitat exigia comptar amb una bona formació per part del professorat. La Conselleria d'Educació va crear les assessories de valencià, persones que impulsaven iniciatives formatives en les distintes comarques. L'alumnat tenia el dret de conèixer i estudiar la llengua pròpia, que fins aleshores escoltaven però no estudiaven, i requeria que les i els mestres comptaren amb la formació necessària per a garantir aquest dret. Les escoles vam rebre un gran acompanyament.

Es van implementar els programes lingüístics —els que ara s'anomenen plurilingües—, de primer el Programa

Es van implementar els programes lingüístics de primer el Programa d'Incorporació Progressiva (PIP) i des del curs 1988-89, el d'Immersion Lingüística (PIL)

d'Incorporació Progressiva (PIP) i des del curs 1988-89, el d'Immersion Lingüística (PIL), en una de les dues línies. Aquest PIL era una aposta pedagògica que gaudia del compromís entusiasta d'un nucli de docents, amb molts

debats i sempre amb el suport unànime del claustre i l'equip directiu.

EL PLA DE NORMALITZACIÓ

En paral·lel a la implantació del PIL, el centre va elaborar un Pla de Normalització Lingüística (PNL), un document que recollia les actuacions de caràcter normalitzador en els diferents àmbits d'intervenció: l'administratiu, el pedagògic, el didàctic i el de relació amb l'entorn. El PNL obria el camí per tal d'atorgar al valencià, més enllà dels usos col·loquials i dels aprenentatges lingüístics, la presència i rellevància necessària i preceptiva.

El PNL es va aprovar amb debats i reflexions en el claustre, per tal d'aconseguir actuacions integradores i afavoridores de l'ús normalitzat del valencià. Curs rere curs concretàvem les actuacions, amb els recursos requerits i les persones responsables de la seua execució. Al cap d'uns anys el centre va assolir un nivell de normalització satisfactori.

Si bé les actuacions escrites van ser laborioses no suposaven dificultats d'aplicació. Es va retolar el centre en valencià i traduir al valencià els documents, públics i privats, i es redactaven les circulars i comunicacions a les famílies en les dues llengües oficials. Les actuacions més costoses van ser les relacionades amb l'ús oral de la llengua: començar i acabar els claustres sempre en valencià i garantir que tot el professorat valencianoparlant s'expressara en la seua llengua pròpia, independentment del programa educatiu d'adscripció.

Entre les actuacions que es mantenia amb entitats i institucions exteriors al centre, es va gestionar amb la Regidoria de Cultura del Pinós que almenys un 50% de les ofertes culturals i educatives foren en valencià: entre elles, representacions teatrals, projeccions de cinema, activitats d'animació lectora,

col·laboracions mensuals en la revista del poble, participació en la ràdio local, programació d'activitats lúdiques i eixides...

Per a explicar l'estancament del procés de normalització en el nostre centre hem de considerar almenys tres factors: la presència d'alumnat estranger, principalment d'origen britànic; la unificació del programes educatius, i la percepció social de la importància i la utilitat de la llengua anglesa en detriment del valencià.

Davant d'una societat canviant, globalitzada —ara pandèmica— la normalització del valencià ha de fer front a grans reptes.

L'ús del valencià no pot dependre de la voluntat i l'interés del professorat a nivell particular. Contràriament, els centres han de disposar d'un pla de normalització perfectament definit i revisable any rere any amb uns objectius clars i unes actuacions concretes que abasten tots els àmbits d'intervenció des de l'administratiu, també les relacions amb l'entorn.

Mentre els centres valencians prossegueixen la seua tasca normalitzadora, cal tindre present que el valencià ha de ser una llengua

Es va retolar el centre en valencià i traduir al valencià els documents, públics i privats, i es redactaven les circulars i comunicacions a les famílies en les dues llengües oficials

d'ús en altres entorns de la societat. La justícia, la sanitat, l'economia, entre altres àmbits, no poden quedar excloses de la normalització. No fer-ho suposaria convertir el valencià en una llengua de caire exclusivament acadèmic.

DEL 'TEATRO ESTABLE LA CAZUELA' A LA DEPENDENT, CIA. DE TEATRE

FER TEATRE I VIURE EL PERSONATGE

Rosanna Espinós

Actriu, Companyia La Dependent, Alcoi

“Escrib en català perquè vaig néixer immersa en aquesta llengua, la dels meus pares, la del meu poble. Els noms de les coses, els sentiments, les idees m'arribaven acoboiades per esta llengua que se'm donava com una herència que jo havia d'usar i protegir. El meu idioma tan dúctil i bell, em permet aconseguir de dir el que vull dir i de fer-ho entenedor als altres”. Aquestes paraules de Mercè Rodoreda les pronunciava la companyia i actriu Pilar Almería en l'espectacle “Cinc actrius lligen Rodoreda”, un muntatge en el qual vaig participar l'any 2016. Sempre que les escoltava m'emocionava i li trobava sentit al meu treball com a actriu.

Vaig començar a fer teatre quan anava a l'institut. Llavors ho feia en castellà perquè l'autor dels textos que posàvem en escena era un company castellanoparlant, i aleshores la sensibilitat respecte a la pròpia llengua i el maltracte que patia no formava part de les nostres preocupacions d'adolescents.

Per norma general, les classes eren en castellà, no existien les línies en valencià; si volies estudiar la teua llengua ho havies de fer per iniciativa pròpia. Jo vaig fer els cursos Carles Salvador que organitzava el Centre Excursionista d'Alcoi. I fou a partir d'aquell moment quan vaig prendre consciència del valor i la importància de la cultura pròpia. Aquells cursos em van obrir els ulls, van ser el primer pas per a adonar-me de la crua realitat, de la forta discriminació de què era objecte la nostra llengua i que reivindicar-la i utilitzar-la en tots els àmbits: era i és –encara hui– l'única manera de posar-la en valor, no sols a ella sinó a nosaltres mateixos: com a poble, i com a individus també.

'ACÍ NO PAGA NI DÉU'

Fou l'any 1985 –el segle passat!– quan em vaig enverinar definitivament pel teatre en la meua llengua. Al *Teatro Estable La Cazuela* arribà Pep Cortés amb la idea de muntar una versió en valencià de *Non si paga, non si paga* de Dario Fo i vaig tindre la sort que comptara amb mi per a fer el paper de Marga, la veïna jove i ingenüa de la immensa i enredadora Antònia, que interpretava Neus Agulló. Juli Cantó, Miquel Martí i Joan Gadea completaven el repartiment i entre tots sis férem una versió a partir del text en italià que s'acabà titulant *Ací no paga ni Déu*. La versió va ser revisada i corregida per Empar Claramunt, qui signà l'edició que després va publicar Bromera. Llàstima que llavors no pensaren en incloure la data d'estrena, la companyia que la feu i el seu repartiment com es solia fer en algunes edicions de peces de teatre.

Fer aquesta funció en valencià fou tot un èxit. Els personatges resultaven molt propers i les situacions molt divertides i versemblants. Férem una gira pel País Valencià quan encara no existien ni la meitat dels teatres i cases de cultura que tenim ara. *La Cazuela* passà a dir-se *La Cassola*. Recorde quan actuàrem al Teatre Principal d'Alacant, a la seua façana penjaren una mena d'advertència dissuasiva i en lletres ben grosses: “Versión en Valenciano”. Si el



DALÍ RETALLABLE 1986 (Acrílic s/ taula, 98x68)

que volien era que no anara públic no ho van aconseguir. Cert que no omplírem el Principal, més acostumat a una programació procedent de Madrid amb actors de renom, però en els dos dies de representació els espectadors ho van agrair sincerament amb els seus aplaudiments.

Semblava que fer teatre en valencià no li agradava a certs sectors. De fet, fins i tot, va

Quan actuàrem al Teatre Principal d'Alacant, penjaren una mena d'advertència dissuasiva i en lletres ben grosses: “Versión en Valenciano”

arribar a publicar-se un article que deia “*La Cazuela qué bien suena, la cassola que mal sona*”. Però tots aquests, diguem-ne detractors, de la via que encetava Pep Cortés –fer teatre en valencià que arribara a tots– no van aconseguir

aturar el camí cap a la professionalització d'un grup de joves i no tan joves que anys després fundarien la Companyia de Teatre La Dependent, que continuava fent teatre en la nostra llengua.

Han passat molts anys des d'aquell *Ací no paga ni Déu*. Foren anys il·lusionants, amb moltes expectatives per al nostre sector, amb l'obertura de Canal 9 i el Centre Dramàtic, l'Associació

Ens esforcem més per pronunciar correctament una paraula en anglés que en la nostra pròpia llengua i això m'entristix molt

d'Actors, els estudis de doblatge... Expectatives que en moltes, massa, ocasions s'han vist frustrades perquè tot el que té a veure amb la nostra llengua i la seua divulgació sempre s'ha utilitzat en política com a moneda de canvi.

A l'època del desaparegut Canal 9 hi havia una llista de paraules prohibides, que no s'utilitzaven perquè sonaven massa catalanes i a vegades les construccions d'alguns diàlegs resultaven embarbussaments intel·ligibles. El valencià no era massa ben tractat a la televisió pública valenciana, no hi havia un criteri clar a l'hora de triar els actors. De fet molts castellanoparlants havien de fer el seu paper en valencià i a l'inrevés.

TEATRE EN VALENCIÀ

Fer-se ressò del mal anomenat bilingüisme que patim al País Valencià en les sèries televisives va ser marejar més la perdiu, malgrat reflectir la nostra realitat. Resulta curiós que moltes de les sèries tenen lloc a un poble, com si el valencià no tinguera categoria per a ser parlat en la gran ciutat. Encara que segurament això deu ser qüestió de pressupost i imaginació.

Malgrat les crisis i les males polítiques, jo he continuat fent teatre en la meua llengua, no puc imaginar-ho d'altra manera. Em considere molt afortunada, quan en realitat no hauria d'haver res d'excepcional en això. He de dir, però, que el recorregut d'una funció de teatre en la nostra llengua ara és molt reduït i malgrat iniciatives com el Projecte Alcover –ara Xarxa Alcover–, un circuit teatral d'intercanvi entre Catalunya, Ses Illes, el País Valencià i, fins i tot, Andorra, resulta complicat entrar en el mercat català. És per això que normalment les companyies solen fer dues versions, per a poder vendre els espectacles més enllà de les nostres fronteres lingüístiques. Per sort cada vegada són més les companyies que decidixen apostar per estrenar les seues propostes en valencià, encara que després s'haja de fer la versió en castellà.

Com a actriu, confesse que és un autèntic mareig el tema de les versions, però al mateix temps suposa més possibilitats de feina. Com a espectadora connecte més amb el teatre en valencià, em resulta més pròxim, m'emociona més, però hi trobe a faltar més rigor a l'hora de treballar la dicció per alguns actors amb una altra llengua materna. Valore el seu esforç enormement i al marge de les variants sonores de la nostra llengua –no sona igual el valencià de la Ribera que el de la Plana o la Safor– s'hauria de cuidar més la pronúncia. El valencià no és una assignatura a les escoles d'interpretació, i de vegades he vist espectacles on la sonoritat inevitablement resulta un poc esfereïdora. Ens esforcem més per pronunciar correctament una paraula en anglés que en la nostra pròpia llengua i això m'entristix molt. Recorde que un dia estàvem preparant un espectacle sobre *La llegenda de Mariola* i, mentre assajàvem a la sala, hi havia dues dones que mentre netejaven sigil·losament les butaques seguien les indicacions que ens donava el director. De sobte, una d'elles alçà el cap i em va dir: “Tu, fes-ho com si estigueres vivint-ho!”.

Allò es va convertir en el meu lema i com que visc en valencià em sent millor si actue en la meua llengua, la dels meus pares, la del meu poble. Un idioma que se m'ha donat com una herència i que jo he d'usar i protegir. Una llengua dúctil i bella que em permet dir el que vull dir i fer-ho entenedor als altres.

LA GENT JOVE I LES XARXES SOCIALS, CLAUS PER AL FUTUR DE LA LLENGUA

REAL O VIRTUAL, VIU-HO EN VALENCIÀ

Marta Meneu-Borja

Periodista i divulgadora literària a les xarxes socials amb 'laprestatgeria'

És real la vida que fem a Internet? Si parlem de viure en valencià, Internet s'ha convertit –pandèmia per mig– en un àmbit imprescindible. Abans de les videotrucades del confinament, ja lligàvem per Internet, ens relacionàvem, imitàvem el que hi véiem i fins i tot ens afectava el que allà –siga on siga que tinguen els servidors Facebook, Instagram, Twitter o Google– hi passava.

Justament això pensí el dia que vaig decidir obrir un canal a YouTube en valencià. Podia parlar amb els amics en valencià, al treball, a classe, podia escoltar música en valencià, però no podia veure un vídeo en valencià mentre desdejunava unes bones torrades.

Com a periodista sé que les xarxes no són cap substituti dietètic als mitjans de comunicació. Tanmateix, com a *centennial*, també veig un trencament generacional i sé que els continguts sobre temes específics, a la carta i fets per gent igual que nosaltres, són la tònica general entre les persones de la meua edat. "Jo és que no veig la tele", ja sabeu. Les xarxes socials, per tant, són hui dia un àmbit més de la nostra vida amb una incidència major en les persones joves que, ens agrada o no, esdevenen present i futur de la nostra llengua.

A LES XARXES, EN VALENCIÀ

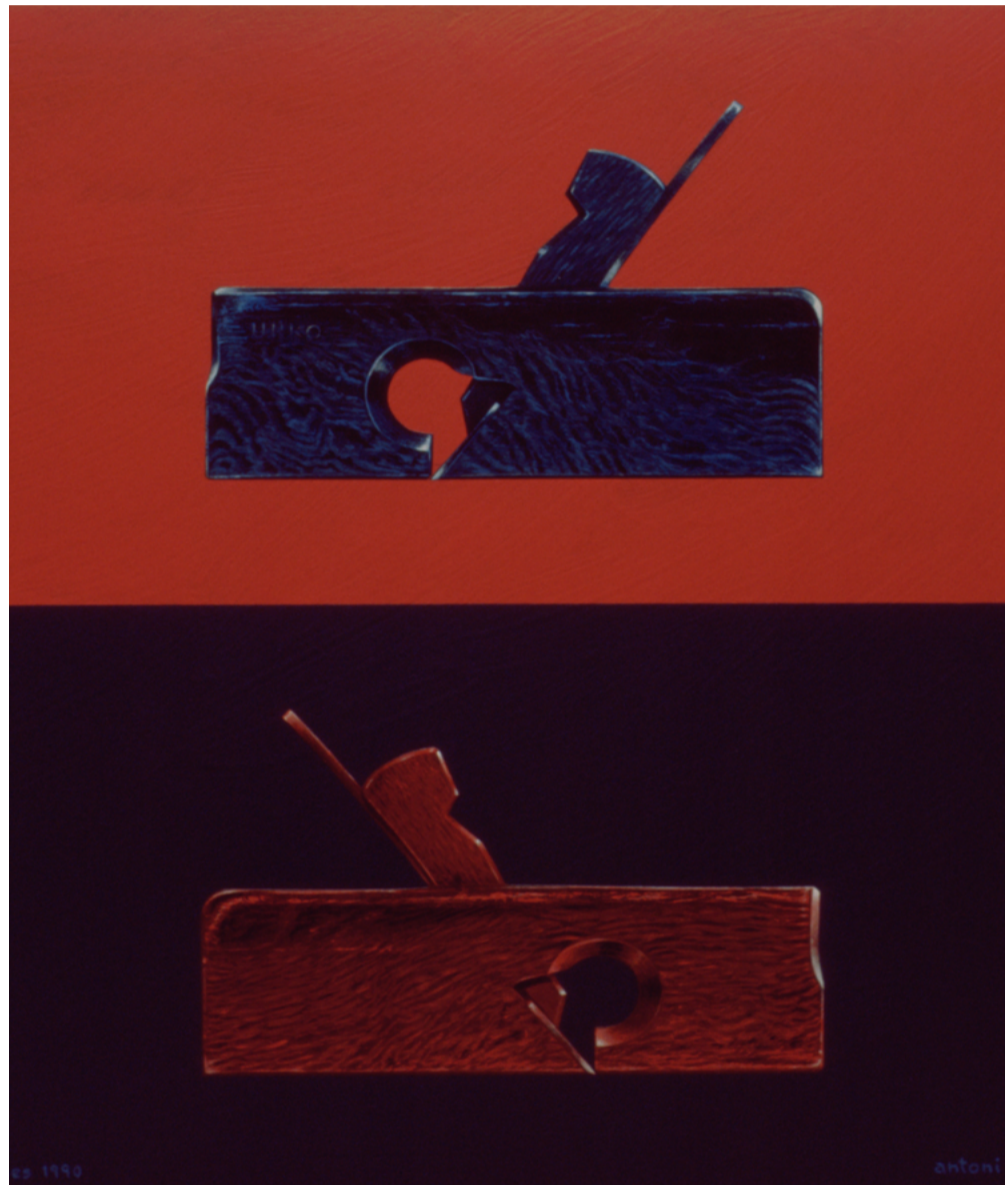
Com deia, fa quatre anys em vaig llançar a crear contingut a les xarxes socials en valencià. Comencí per YouTube i més tard vaig anar ampliant el meu projecte personal, 'laprestatgeria', amb altres xarxes i formats. Cada xarxa social suposa un format i una narrativa diferent. A YouTube o Vimeo són els vídeos, mentre que a Twitch és el directe. A Instagram, la fotografia; a Tik Tok, vídeos curts amb música; a Twitter i Facebook, text amb enllaços; a l' Spotify és l'àudio, ara també amb podcasts.

LES XARXES, A LES AULES

Laboralment he acabat desenvolupant la feina de *community manager*, on he après que el ritme de les xarxes socials és trepidant, però t'hi has d'adaptar. Has de conèixer el format i la

Sé que els continguts sobre temes específics, a la carta i fets per gent igual que nosaltres, són la tònica general entre les persones de la meua edat

narrativa de la xarxa que gastaràs, adaptar-te a les tendències i als temes. I, tot i que pot semblar que els xiquets i xiquetes som de goma, que ens adaptem rapidísim, açò no impedi que en el futur serà més i més necessària una educació



GUILLEMES 1990 (Acrílic s/ taula, 50x50, fragment)

digital per a saber relacionar-nos i viure a la xarxa virtual. Perquè aquesta vida virtual no dista tant de la real, en el fons.

Ja hi ha moltes iniciatives que busquen introduir les noves tecnologies a les aules per tal de treballar un bon ús de les xarxes socials. De fet, el meu canal de YouTube sorgí d'una d'aquestes iniciatives.

laprestatgeria nasqué de dues frustracions. La primera, la que ja he comentat: jo volia poder veure vídeos en valencià també a

YouTube! La segona és que, quan acabem l'institut, qui ens recomana llibres en valencià? Jo seguia *booktubers* que em recomanaven llibres en anglés i en castellà, però ningú no parlava de l'última novetat de Joanjo Garcia, per exemple. Canals en català hi havia. Pocs... però hi havia. Quin era el problema, llavors? A més *booktubers*, més veus, més gustos diferents, més opinions, més gèneres.

Quan ja pensava que la vida era així, que no hi podria fer res, l'editorial Bromera

impulsà Emociona't amb la lectura, que agafava aquesta tendència dels *booktubers* per tal de fomentar les recomanacions literàries en valencià a Internet. Després de participar i viure per mi mateixa el que és gravar un vídeo, les meues frustracions anteriors evolucionaren en forma de canal de YouTube a dos objectius: 1) contribuir a la presència del valencià a Internet i 2) oferir un espai al món del llibre valencià: autors/es, editorials, llibreries, il·lustradors/es, traductors/es...

INFLUENCERS EN VALENCIÀ

Hui dia, ser *influencer* o creador de contingut a les xarxes és un treball com qualsevol altre. No per als qui ho fem en valencià, que en la majoria de casos ho fem en el nostre temps lliure. I no, no és perquè el valencià no és útil, ben al contrari: és més fàcil destacar-hi i tindre un públic fidel! Si el català és gairebé parlat per deu milions de persones arreu del món, el problema és un altre. Cal normalitzar el català també a les xarxes i valorar els referents que hi sorgixen d'aquest àmbit.

Ha d'haver *influencers* de llibres en valencià, com ha d'haver contingut en valencià de qualsevol altre tema: videojocs, futbol, maquillatge, moda, oposicions, música, sèries, viatges, cuina...

ADAPTAR-SE... O MORIR?

Quan Twitter de sobte s'inventa els "*fleets*", nosaltres ens hi adaptem. Quan es posa de moda Tik Tok o Twitch, ens hi adaptem. Quan Facebook canvia l'aparença de la pàgina i no hi ha manera d'aclarir-se, ens hi adaptem. Si nosaltres ens adaptem contínuament als canvis de les xarxes socials, per què ens costa tant que la nostra llengua s'adapte també als nous formats?

La llengua ha de gastar-se. Ha de ser útil i versàtil. Viure en valencià també és saber distingir quin registre emprar en cada situació, també a les xarxes socials, amb abreviacions, minúscules, etc.

Hi ha veus molt pessimistes respecte de l'ús real del valencià en el futur. A banda d'adaptar-se, el valencià ha de ser valorat per la seua singularitat, com la llengua dels nostres avantpassats, un idioma que esdevé

#SUPPORTYOURLOCALINFLUENCER

Compartir i fer difusió del contingut en valencià que creen altres persones és molt important. Aprofite per a reivindicar més atenció per part de les institucions i dels mitjans a les veus joves i al contingut jove.

Un exemple boníssim d'açò és tota la xarxa d'influencers catalans, amb milers de seguidors i amb espais propis a TV3. Mood Z és un programa molt interessant de la televisió pública catalana, amb contingut fet per i per a joves que tingué molt bona acollida a les xarxes.

A manera d'associacions, existixen plataformes on descobrir creadors de contingut. Valençubers, ací al País Valencià.

També Canal Malaia, Creadors TV, Gaming Català o Youtubers CAT. Veus joves sobre temes que ens interessin.

Mood Z: <https://www.ccma.cat/tv3/mood-z/>

Valençubers: <https://xn--valenubers-s6a.com/>

Creadors TV: <https://creadors.tv/perque.html>

Canal Malaia: <http://malaia.cat/>

laprestatgeria: <https://www.youtube.com/channel/UCo65CArMc80oKi3NyooEYZw>

Jo seguia booktubers que em recomanaven llibres en anglés i en castellà, però ningú no parlava de l'última novetat de Joanjo Garcia, per exemple

una manera de veure i explicar el món. Ara bé, per tal de salvar el valencià no cal que tothom ens llancem a ser *influencers* i a fer vídeos. És molt més fàcil! Les converses per xat, els tuits, posts o les històries que fem. Ahí ho teniu.

EL SECTOR EDITORIAL RECLAMA MÉS SUPORT DE LES ADMINISTRACIONS

ESTIMAR LA CULTURA, EDITAR EN VALENCIÀ

Dolors Pedrós
Editora en cap d'Edicions 96

Haver nascut i viscut en valencià. Tindre ganes de conèixer la nostra llengua i estudiar-la a fons. Fer recerca lingüística i literària. Difondre l'idioma, dignificar-lo, viure en valencià sense complexos. Tot això i un bon grapat de motius més ens van dur a fer del valencià la llengua vehicular de la nostra ocupació.

Quan als anys 90 Edicions 96 entra en l'univers editorial, el País Valencià ja compta amb segells que publicaven íntegrament en la llengua pròpia: Tres i Quatre, Bullent, Bromera i Tàndem, entre altres. Ha passat el temps i el sector apunta un tímid moviment de fusions, potser cercant més visibilitat i més múscul financer per a publicar més i millor.

El treball d'una editora és una de les professions més boniques del món. Crear, escriure, il·lustrar, traduir, editar, prescriure literatura en llibreries, escoles, biblioteques són tasques vocacionals que fas per amor a la cultura, una passió que es multiplica si, com és el cas, fas del valencià el mitjà habitual de comunicació.

Des del punt de vista creatiu, a hores d'ara el País Valencià compta amb una bona producció cultural en llengua pròpia, la literatura n'és un bon exemple, una situació que s'ha aconseguit amb l'esforç continuat d'un grapat de professionals i d'una part de la societat civil que s'ha esforçat en mantindre la dignitat de la llengua.

No podem obviar les polítiques culturals, encara que escasses, que des de l'administració autonòmica s'han pres a favor del valencià. Inversions econòmiques, sempre insuficients, que han crescut i minvat en funció del color polític dels governants, sobretot en temps de crisi i infrafinançament. La situació s'ha agreujat per l'impacte de la pandèmia.

ENFORTIR LA INDÚSTRIA DEL LLIBRE

La societat valenciana necessita superar l'estat permanent de diglòssia i avançar cap a un autèntic procés de normalització lingüística, hem de seduir la ciutadania amb les creacions culturals en valencià. Per a aconseguir-ho, necessitem accions efectives que possibiliten l'enfortiment d'una llengua minoritzada, mesures adreçades a convèncer les editorials que aposten per editar llibres en valencià i aconseguir alhora el compromís del públic perquè trie aquestes edicions i normalitze aquestes lectures.

Segons dades de l'estudi de Comerç interior de 2019 només llig en valencià de manera continuada un 3% de la població, front al 27% a Catalunya o el 19% a les Illes. Tenint en compte les polítiques de les administracions amb iniciatives com el Pla del Llibre i la Lectura 2017-21 (Llegim, Llegim, Llegim), o les huit edicions exitoses de La Plaça del Llibre, hi ha motius per a treballar conjuntament i enfortir la indústria del llibre en valencià.

Com ens ho farem les editorials? Tenint en compte que les tirades dels llibres en castellà són molt superiors a les nostres, cal



ESTIMAT JOAN 1991 (Serigrafia, 76x53, fragment)

generar una bona oferta de producció en tots els gèneres, amb edicions de qualitat i preus competius. I tot açò quadrant els comptes d'explotació.

L'editorial és el sector cultural que més factura i el que menys percentatge d'ajudes ha rebut, tot i que en els darrers anys s'han millorat les dotacions a la producció, una de les reivindicacions històriques del sector. No depenem ni volem dependre d'unes ajudes que ara per ara són necessàries per a editar en una llengua que conviu amb una altra molt més forta, amb molts més parlants i una legislació que l'afavorix.

La indústria editorial en valencià té davant el gran repte de ser capaç de seduir més i més lectors i lectores, un 40% dels quals es declara competent per a llegir en valencià, encara que siga ocasionalment.

Vos convida a somiar un futur en què aquests milers de valencianes i valencians trien lectures en la nostra llengua. Per a aconseguir-ho, s'ha de facilitar l'adquisició

Cal generar una bona oferta de producció en tots els gèneres, amb edicions de qualitat i preus competius

d'exemplars per les llibreries de barri, les biblioteques públiques i les escolars i assegurar-ne una «bibliodiversitat» sobre qualsevol temàtica. Necessitem una implicació de la ciutadania per a exigir polítiques decidides de suport a l'edició de llibres en valencià. Totes i tots ens hi juguem molt.

“OBERTS AL DIÀLEG”, UN MÓN REBEL

Oberts al diàleg. A les paraules senzilles i directes. Heus ací com esperem un jorn i un altre jorn. Sempre esperant-vos. Oberts a la sinceritat dels mots que encara no hem pronunciat, i ja tremolen els nostres llavis. Oberts a eixes veus que mai,

s'alçaren iracundes, però que demanaven llibertat des de les fronteres del silenci, potser ens enteníem tots, al costat mateix de la trista «Babel» on es barregen força paraules.

Carmelina Sánchez-Cutillas (1964)

LLIBRES EN VALENCIÀ: QUÈ DIUEN LES XIFRES

Jesús Figuerola, president de la Fundació pel Llibre i la Lectura (FULL) i vicepresident de l'Associació d'Editors del País Valencià, assenyala que «el llibre té una bona valoració social, tothom coincideix que, tot i que estem en el món de la imatge, el llibre és el principal transmissor de cultura». Heus ací algunes dades il·lustratives sobre el sector editorial valencià:

- Inversió de la Generalitat en Cultura (2021): 144.093.330 euros (increment del 9,63% respecte a 2020).
- Inversió en el sector del llibre, arxius i biblioteques (2021): 18.051.930 euros (6,85% més que en 2020).
- Només el 16,4% d'escriptors i escriptores es dediquen a la literatura de forma exclusiva, el 60,8% obté uns ingressos inferiors als 1.000 euros anuals en concepte de drets d'autor, tot i que en

valencià les xifres són molt pitjors (Llibre Blanc de l'Autor).

- Un factor determinant del baix índex de lectura en valencià és l'absència d'un procés de normalització lingüística.
- Les fronteres territorials de l'àmbit lingüístic del català dificulten la difusió del llibre.
- Les fires internacionals han de ser mercats perquè les editores valencianes hi venguen drets, a més de comprar-ne.
- Hi ha una dependència important de les vendes de llibres en valencià en el món educatiu, entre el 75 i el 90%. En 2016, el valor d'aquestes vendes va ascendir als 15,2 milions (13,05 en llibres de text i 2,15 en llibres de lectura). En el mateix període, a Catalunya les xifres foren de 223,45 milions (142,07 en llibres de text i 81,38 en llibres de lectura)

EL COL·LECTIU OVIDI MONTLLOR, REVULSIU DE LA MÚSICA I LA CANÇÓ EN VALENCIÀ

CANTAR EN LA NOSTRA LLENGUA

Pau Alabajos

Cantautor, Col·lectiu Ovidi Montllor

A bans de res, una miqueta de context. M'agradaria explicar per què vaig decidir escollir el valencià com a llengua vehicular de la meua tasca creativa, allà per l'any 2002, quan vaig començar a compondre les meues primeres cançons i cantar-les en directe als carrers de València, en el districte de Ciutat Vella, a l'ombra del Micalet.

Mentiria si diguera que va ser una decisió espontània, resultaria absolutament capciosa afirmar que va ser una inclinació natural. M'explique: amb el nou mil·lenni acabat d'estrenar, era extremadament senzill connectar la ràdio i entropessar amb cançons en anglés o en castellà, en qualsevol dial. Amb comptadíssimes excepcions (els magazines culturals d'Amàlia Garrigós a Ràdio9; els oasis de Vicent Xavier Contrí des de la ràdio local de Manises i l'etapa brevíssima de Sí Ràdio; els cinc minutets que el musicòleg Josep Vicent Frechina tenia, cada cap de setmana, a la cadena Ser per a parlar sobre els escassos treballs discogràfics que es publicaven aleshores, o els casos concrets i aïllats de ràdios municipals i comarcals, on els punxadiscos tenien plena llibertat), podies sintonitzar sortosament una lletra cantada en valencià en la plataforma de divulgació musical per excel·lència, que llavors eren les ones hertzianes.

Per tant, la pressió de l'entorn et conduïa espontàniament a encetar un projecte musical nou en les llengües aclaparadorament predominants, castellà i anglés, si és que volies entrar en contacte amb allò que, des de temps immemorials, es denomina mercat i que és, sens dubte, l'espai on pots connectar amb els espectadors, amb el públic que al capdavant li dona sentit a la nostra labor.

Estem parlant d'un moment en què internet estava implantant-se mundialment molt a poc a poc, no era l'eina de comunicació massiva que és hui dia. No existia Youtube ni Spotify ni Facebook. Si volies accedir a un disc, o te'l compraves en una botiga o te l'havia *planxat* una ànima caritativa

Aquelles cançons que havien servit per a tombar la dictadura franquista van marcar a foc la nostra generació predecessora

amb una gravadora de CD o, si tenies moltíssima sort, te'l podies descarregar de l'e-mule, que llavors era la pedra filosofal per als temeraris que volíem indagar en l'escena musical alternativa, més enllà de la radiofórmula.

UNA DECISIÓ BEN CONSCIENT

Jo vaig prendre la decisió, conscient i activa, de cantar en valencià. Deliberadament vaig emprendre un camí a contrapel, que sabia que no seria fàcil, però que em pagava molt la



HISTÒRIA 2005 (Gràfica digital/llenc , 81x81, fragment) Ovidi Montllor

pena, per l'estima que li tinc a la meua llengua i perquè els artistes que entenen la cultura com una ferramenta de transformació social, necessitem posar el nostre granet d'arena per a salvaguardar un dels patrimonis més valuosos que compartim amb dotze milions de persones.

Per descomptat, jo no vaig inventar la pólvora. Les creadores nascudes després de l'any 1975 teníem a mà els referents de la Nova Cançó. Escollíem a casa els vinils dels nostres pares: Raimon, Llach, Al Tall, Maria del Mar Bonet, l'Ovidi. Aquelles cançons que havien servit per a tombar la dictadura franquista van marcar a foc la nostra generació predecessora, i gràcies a la transmissió de pares a fills, coneixíem exemples d'èxit d'artistes que havien gaudit d'una popularitat immensa durant els anys 60 i 70, cantant en valencià no només dins del nostre domini lingüístic, sinó també a tot l'Estat a través dels mitjans de comunicació públics de l'època (no hi havia altres!) i, fins i tot, com en el cas dels exponents més importants dels Setze Jutges, prodigant-se en escenaris i emissores de mig món.

Amb l'arribada de la democràcia, els cantautors quedaren terriblement bandejats perquè ja no eren "necessaris", s'havien deixat la pell literalment per tal de fer trontollar el règim i els nous governants van preferir no tindre un grapat de mosques colloneres passejant-se per milanta pobles i comarques, fiscalitzant la seua feina de gestió i cantant les seues misèries, guitarra en mà. Es va apostar per una cultura molt menys incòmoda per al poder, més

desideologitzada, més blanca, sense arestes, que no importunara ningú. Això va suposar la sentència de mort (laboral) per a molts artistes que estaven en un instant creatiu dolcíssim i que no van trobar els altaveus indispensables per a seguir vivint de la feina que s'estimaven tant.

COL·LECTIU OVIDI MONTLLOR

En un obrir i tancar d'ulls, passaren dues dècades que podríem titllar de desert. Però el 2 de març de 2005, amb el circuit musical completament desballestat, grups i solistes que pràcticament no ens coneixíem entre nosaltres, però agermanats per una sensibilitat cap a la cultura i la llengua pròpies, decidíem organitzar-nos i pegar una punyada a la taula. Convocàrem, amb la complicitat del diari *L'Avanç*, Ràdio Klara i Escola Valenciana, una concentració pacífica-concert col·lectiu improvisat en el hall del Palau de la Música de València, com a símbol de la flagrant usurpació dels escenaris institucionals per part de la dreta cavernícola. Els auditoris i teatres públics, els mitjans de comunicació finançats amb els impostos de totes i tots, estaven vedats als músics i cantants en valencià i aquella vesprada un grapat de grups i solistes vam dir prou, fins ací hem arribat.

Aquell concert *unplugged* va ser la llavor del que avui és el Col·lectiu Ovidi Montllor, l'associació de músics i cantants del País Valencià, que des de l'any 2006 celebra anualment els Premis Ovidi, que són un

bon termòstat per a entendre l'evolució fulgurant, desbordant, de l'escena musical de casa nostra.

Acabe amb una anècdota que exemplifica el creixement miraculosament exponencial del nostre sector: durant l'assemblea primigènia en què acordàrem crear els guardons, es va debatre si havien de ser anuals o bianuals, per l'escassa producció discogràfica de la darrera dècada (des de l'any 2000 fins a l'any 2006 s'editaren tan sols una trentena de CD). L'any 2020, a pesar de la

El 2 de març de 2005, amb el circuit musical completament desballestat, grups i solistes decidíem organitzar-nos i pegar una punyada a la taula

pandèmia, només en dotze mesos s'han publicat 108 LP i 87 EP. Poca broma!

Hem passat d'un desert a un verger, gràcies òbviament a la feina de moltíssima gent, des de dalt i baix de l'escenari. Però hem de recordar, hem de tindre ben present que aquest jardí cal regar-lo amb generositat, i que el futur de la nostra música dependrà de la nostra capacitat d'aprenentatge, d'aprofitar la nostra experiència per tal d'evitar les errades del passat.

Recordem d'on veníem i com hem arribat fins a ací.

RITMES D'ARA I ACÍ

EL POP DE VIENNA

Vicent Xavier Contrí

Va ser l'11 de març de 1995 quan molts de nosaltres vam acudir a la multitudinària manifestació que va recórrer la capital del sud sota els lemes "Alacant és important" i "Sense Alacant no hi ha país". Més de 30.000 ànimes reivindicaren la cultura i la llengua en una ciutat que la dreta volia deslligar del seu passat i present valencià. Aquella jornada lúdica, organitzada pel Bloc Jaume I, va aprofitar perquè molta gent visitara la ciutat que mira la mar des del Castell de Santa Bàrbara. Musicalment, els més joves gaudiren aquell dia del concert de la banda *heavy Sangtraït* (la Jonquera) i del *hard blues* de Dropo (València), quan el rock en

"Identitàriament som alacantins i de les Valls del Vinalopó. Ningú o molts pocs havien fet una cançó per a Alacant, explícitament, com una part de l'imaginari. Alacant és la ciutat perfecta per a viure", explica Arturo Pérez Deltell, cantant del grup i professor de secundària. Amb "Alacant o el pop d'aquí" (un dels temes del disc) Vienna lloa una ciutat encara desconeguda per a molts valencians. "Recorde quan vaig escoltar la cançó de Feliu Ventura, *Alacant per Interior*. Et senties identificat amb ella o quan El Diluvi va traure *Alacant, bandera clara*. Fan falta més cançons com aquestes", raona Pau Castillo, el baixista de Vienna.

Potser haja arribat el moment de posar en primer pla les bandes i solistes en actiu de les comarques del sud del País Valencià. De fet, els mateixos Vienna se senten hereus de l'esclat musical protagonitzat per Els Jòvens, una formació embrionària de Sant Vicent del Raspeig que va decidir plegar just quan crítica i públic aplaudien el seu treball, en un èxit efímer sense precedents a casa nostra.

UN DUET AMB LIRISME

Però què és Vienna? Vienna és un duet que aglutina, per un costat, lletres fresques i divertides que es conjuguen amb dosis de

teatralització en directe o que s'acompanyen de videoclips amb un llenguatge audiovisual pròxim a les xarxes socials, a la gent jove. Però, per altra banda, la formació del Vinalopó també sap construir textos i melodies carregats de lirisme, amb una clara vocació poètica i narrativa. Que el nom del disc ens porte a un vers de Pere Gimferrer ja evidencia eixa intencionalitat artística. Vienna vol parlar dels records més dolços, d'allò que s'esvaeï i que ens va fer feliços en un temps no massa llunyà. Aquest pop càlid i juvenívol pot equiparar-se al de molts dels grups que triomfen recentment i que han passejat la seua música pels principals escenaris catalans.

Després, com a mena d'anàlisi sociològica, està aqueixa part d'espontaneïtat i de proximitat riallera que transmet la parella. Uns ingredients sense els quals és molt difícil sumar públic en una escena en la qual

Tot allò que una vesprada morí amb les bicicletes, un disc que reivindica Alacant com a pol d'atracció social, cultural i musical.

català a penes començava a enlairar-se a les comarques valencianes. El folk valencià també hi va estar present en aquella diada amb la participació de La Inestable i Al Tall.

Pau Castillo i Arturo Pérez Deltell, els dos membres de Vienna, just van nàixer aquell 1995 a Petrer i Monòver. Vint-i-sis anys després presenten aquesta primavera *Tot allò que una vesprada morí amb les bicicletes* (LCM records) un disc que, entre molts altres aspectes, reivindica Alacant com a pol d'atracció social, cultural i musical.



Imatge promocional de Vienna

El pop de Vienna en aquest disc és un treball coral, que s'assaborix dolç i ben presentat, com el raïm de taula del Vinalopó

tothom vol matar mosques a canonades. Perquè qui es pense que penjant vídeos a les xarxes socials aconseguirà tocar arreu de sales i festivals està totalment equivocat. I si parlem de sinergies, Vienna sap com es guanyen seguidors al nostre país: Jo jet i Maria Ribot, Ariox, Malifeta, El Diluvi, Pep Mirambell (Els Jòvens) i la Fúmiga col·laboren en el disc. El pop de Vienna en aquest disc és un treball coral, que s'assaborix dolç i ben presentat, com el raïm de taula del Vinalopó. Ara només cal tastar-lo.

LLEGIT AVUI

Enric Senabre Carbonell

GENERACIÓ C CONVIURE AMB LA PANDÈMIA

Bromera, Alzira, 2020
174 pàg.

Quin món ens espera a partir de la pandèmia? Quins fonaments ètics necessitem per a reconstruir la societat? Sense perdre de vista la necessitat d'avançar cap a un món més just i solidari i adreçant-se a la generació «que va dir prou i es va arromangar per a canviar el món», Enric Senabre aborda una trentena d'aspectes afectats pel nou coronavirus en la nova

«normalitat alternativa»: el neoliberalisme econòmic, la globalització, la ciència, el control digital, la postveritat, el totalitarisme, el decreixement, l'ecologisme o la sobirania tecnològica, entre altres.



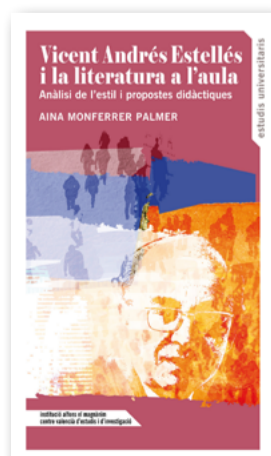
Aina Monferrer Palmer

VICENT ANDRÉS ESTELLÉS I LA LITERATURA A L'AULA

Institució Alfons el Magnànim, València, 2019
240 pàg.

L'autora és experta en Vicent Andrés Estellés, sobre l'obra poètica del qual versa la seua tesi que aquest volum resumeix i adapta. Diu Monferrer que «l'anàlisi sistemàtica de l'ideolecte literari d'un escriptor ens permet interpretar correctament i aprofundida la seua obra literària». Amb aquest pressupòsit, amb suport de la

informàtica s'analitzen els textos estellesians sobre els quals es fa també un treball qualitatiu, tot amb el propòsit d'aproximar a les aules els seus poemes. El llibre conté reflexions i exemples sobre literatura i cultura del País Valencià.



Revista ED (El Diari de l'Educació), núm. 5

PARAULES QUE FAN PENSAR

DICCIONARI PER EDUCAR EN EL PENSAMENT CRÍTIC
Octaedro, Barcelona 2020
122 pàg.

«Per fer memòria, imaginar el futur i comprendre el present», aquesta publicació presenta un original abecedari de reflexions al voltant de l'educació. Mots carregats de valor com ara aprendre, ciutat, famílies, igualtat, justícia, igualtat (d'oportunitats), qualitat (educativa), feixisme, transformació, virus o xarxes (socials) són desenvolupats en textos breus per personalitats solvents:

Francesco Tonucci, Marina Garcés, Daniel Innerarity, Marina Subirats, Maite Larrauri, Gemma Lienas, Victòria Camps, Henry Giroux, Yayo Herrero o Luis García Montero, entre altres.



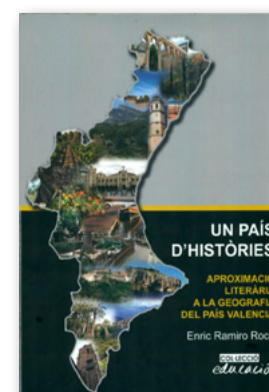
Enric Ramiro Roca

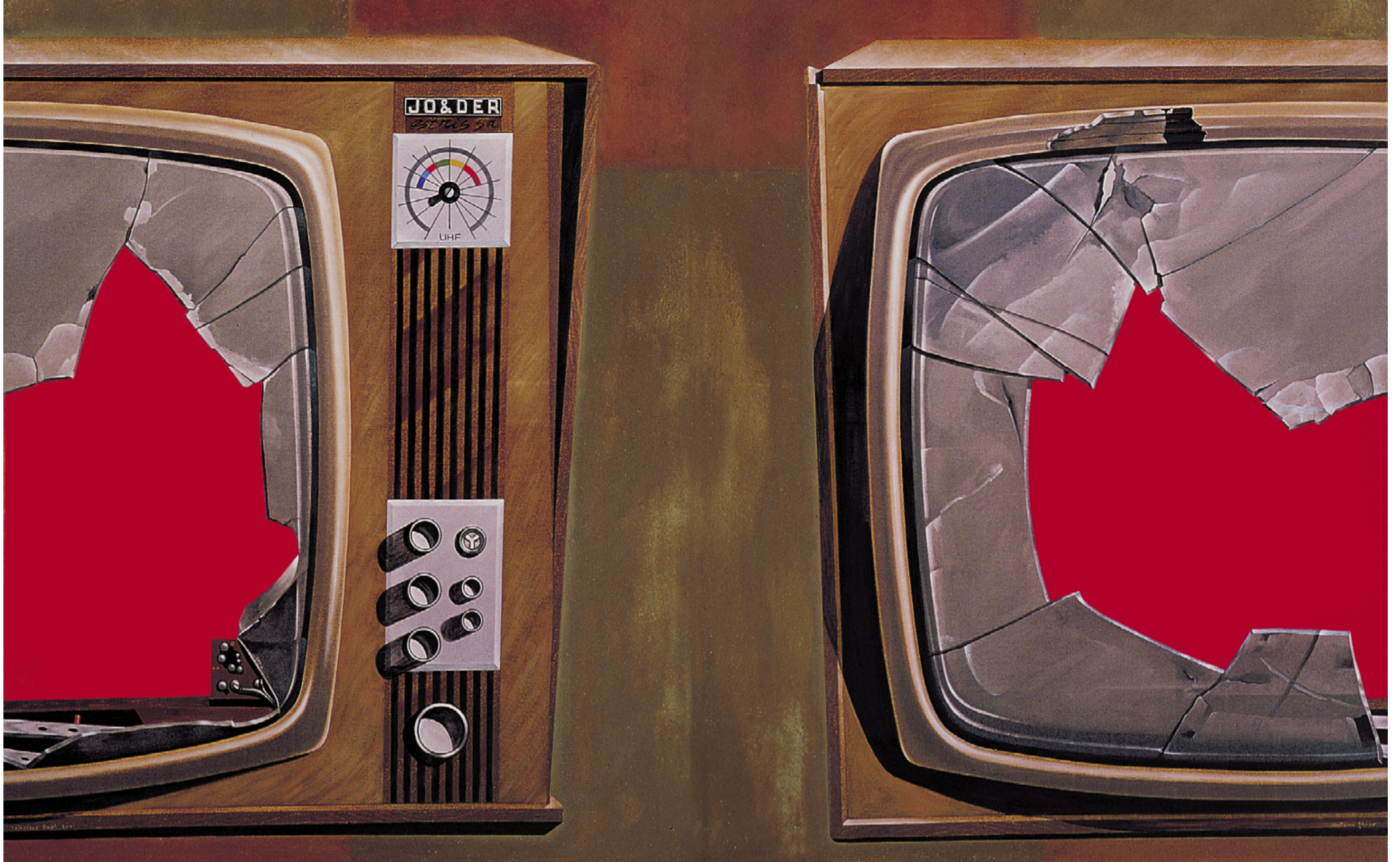
UN PAÍS D'HISTÒRIES

APROXIMACIÓ LITERÀRIA A LA GEOGRAFIA DEL PAÍS VALENCIÀ
UJI, Castelló 2019
196 pàg.

Recull amb una cinquantena de relats polièdrics sobre la vida quotidiana plantejats en clau irònica al voltant d'«una idea, un valor, un suggeriment per a viure i formar-se com a ciutadà». Les narracions intercalen anècdotes i detalls de pobles, festes tradicionals i espais naturals. També hi ha referències a filosofies d'Orient i altres mirades cap al món, complementades amb índexs conceptuals

de tòpics, toponímia, personatges i frases fetes. «Els relats breus tenen l'avantatge que si t'agraden són un tresor i si no t'agraden, hi hauràs invertit poc de temps», recorda l'autor.





TELEVISOR DUAL 2001 (Acrílic i metall s/ llenç i traçador, 2-200x100 Díptic, fragment)

LA RECIPROCIAT ENTRE ELS MITJANS PÚBLICS, CLAU PER A LA SUPERVIVÈNCIA DE LA LLENGUA

EL COR DE SATANÀS

Antoni Rubio
Professor i periodista

La imatge es repetia tots els dies a mitjan matí a l'Hermes, una escola qualsevol al bell mig de Patraix. Corria l'any 1991 i l'alumnat es distribuïa el pati insuficient en un equilibri feble de forces que, a estones, esclatava pels aires. Al centre, s'improvisava un camp de futbol on es coiïen tres o quatre partits simultanis; apostats pels racons, alguns grups optaven pels jocs tradicionals, com el sambori, o per devorar l'entrepà mentre enraonaven. Un poc més enllà, els més fantasiosos reproduïen escenes imaginàries de les sèries o pel·lis de torn.

La llengua de la xicalla en aquell col·legi d'un barri obrer de València ciutat solia ser el castellà. Sociolingüística bàsica de la gran urbs. Però, de tant en tant, com una mena de miracle, algú proposava "jugar a *Bola de drac*" i, de sobte, el panorama lingüístic canviava. El pati s'omplia de *kamekames* i combats aeris on el valencià esdevenia la llengua predominant.

Era un fet natural, espontani i en el qual no reparàvem ni tan sols quan es produïen debats protofilològics sobre si tal personatge es deia Satanàs Cor Petit o Cor Menut. La diferència era si veies *Bola de drac* per TV3 des de meitat dels 80 o eres dels qui engolien els capítols que estrenava Canal 9. Aquest record potser explica per què em dol hui quan escolte els meus alumnes referir-se al *manga* com a *Bola de dragón* o *Dragon Ball* en haver crescut amb un Canal 9 arruïnat i tancat i una TV3 proscriu. Un escenari on el castellà i l'anglès, per cert,

n'han consolidat l'hegemonia com a porta d'entrada al món del jovent.

AMB À PUNT NO N'HI HA PROU

La creació d'À Punt és una fita cabdal per a revertir la tendència i vetlar per la supervivència del valencià, llengua minoritzada en un planeta de llops amb pell d'idioma majoritari. Però no és suficient. Ni de bon tros. El capítol primer del manual del lingüicista subratlla que, per a fer desaparèixer una llengua, cal esquarterar-la i desconnectar-la de la resta del domini lingüístic; d'això, al País Valencià, en sabem prou.

En aquest punt, la reciprocitat entre els diferents mitjans audiovisuals en català resulta essencial per a sobreviure en un món cada cop més global i inhòspit. A diferència d'aquells xics i xiques del segle passat, ara tenim a l'abast una oferta televisiva gegantina i gaudim de canals ben exòtics, però no dels que estan en

De tant en tant algú proposava "jugar a *Bola de drac*" i el pati s'omplia de *kamekames* i combats aeris on el valencià esdevenia la llengua predominant

la nostra llengua. L'accés a la resta de ràdios i televisions de les terres catalanoparlants, amb qui també compartim cultura, història, geografia i interessos econòmics, ens permetria conèixer-nos més com a poble, trencar prejudicis i

familiaritzar-nos amb tots els matisos del català, però no sembla que ni l'estat espanyol ni les nostres institucions pròpies estiguen per feina. Patim una desconexió forçosa.

La manca de reciprocitat és, d'entrada, un cas insòlit a Europa que atempta contra el dret a la informació, l'opinió i la llibertat d'expressió. La UE reconeix la reciprocitat mitjançant la Carta Europea de les Llengües Minoritàries que inclou el dret a rebre les emissions de ràdio i televisions públiques d'arreu de l'àmbit territorial d'una llengua minoritària, fins i tot quan s'emeten des d'estats o regions diferents. L'estat espanyol, per cert, va signar l'esmentada carta, tot i que no l'aplica i perpetua l'abús que patim com a minoria nacional i que ens impedeix ser ciutadans i ciutadanes amb tots els drets.

RECIPROCIAT COMUNICATIVA

A nivell lingüístic, la reciprocitat esdevé bàsica perquè el català patix una exclusió de molts espais socials i està perdent parlants en favor del castellà, per la qual cosa és bàsic eixamplar-ne l'ús en l'àmbit periodístic, cultural i d'oci. És a dir, tot just el que ens donaria un sistema comunicatiu normalitzat.

En el món del pragmatisme economicista en què vivim, potser alguns estiguen cansats del que titlen de matracca: llengua, cultura, país... Posem-nos, doncs, pragmàtics. Som una comunitat lingüística de talla mitjana, a l'estil de les llengües nòrdiques, la qual cosa fa abellidora la reciprocitat des d'un criteri de mercat. No hi ha cap problema perquè els grups de música en valencià triomfen a Catalunya o Balears, perquè els joves valencians s'enganxen a *Merlí* o *Polseres vermelles* o perquè programes de TV3 i els vídeos d'Eugeni

Alemanys o Miquel Montoro s'escampen per la xarxa fins a creuar el Sénia o el Mediterrani. Un sistema comunicatiu compartit només faria que potenciar-ne l'efecte.

La reciprocitat és, de fet, una obligació per a reforçar i enfortir el teixit econòmic comú a la riba mediterrània. Descuidar el nostre mercat natural tan sols ens fa perdre competitivitat envers un espai que ja no és estatal, sinó europeu i global. La reciprocitat comunicativa resulta tan necessària com el Corredor Mediterrani, els ports o la xarxa viària i és essencial per a potenciar milers de llocs de treball en sectors tan colpejats com el periodisme o l'audiovisual.

Per què no ens hi posem, doncs? No sembla que el problema siga tècnic: la decisió d'aconseguir els múltiples per a facilitar la reciprocitat d'À Punt, TV3 i IB3 depèn de Madrid, però hi ha altres opcions com comprimir més l'espectre audiovisual perquè hi càpiguen tots els canals públics en català o alliberar espai fent fora les empreses privades que no acomplixen els requisits exigits. No hi ha cap impediment tècnic; només polítiques poregoses camuflades de seny o de tretall.

Cap govern espanyol desencallarà la situació. Són els responsables polítics valencians, catalans, balears i de la resta de territoris de parla catalana els qui han de prendre una decisió fonamental per a convertir el nostre valencià, el català de tots, en una llengua més del món global, divers i multicultural. Això només i tant alhora. La construcció d'un mercat cultural i lingüístic comú és el nostre dret i una urgència perquè

La reciprocitat comunicativa és essencial per a potenciar milers de llocs de treball en sectors tan colpejats com el periodisme o l'audiovisual

les generacions futures puguen seguir jugant, cantant, somiant, escrivint, vivint i bastint el futur en la llengua dels avantpassats.

Perquè el cor de Satanàs, al capdavall, continue sent petit o menut, que tant se val...